

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

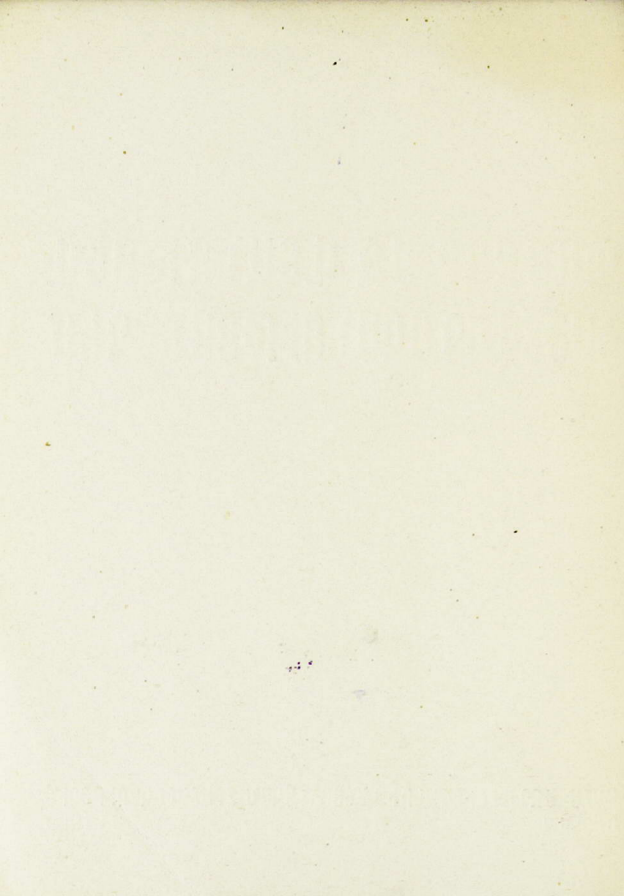
Adapt — remix, transform, and build upon the material

703

1003

ՊԱՅՔԱՐ ԱԶ ՎՏԱՆԳԻ ՅԵՎ ՀԱՇՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ

ԽՍՀՄ ԴՆԻ ԻՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՄՈՍԿՎԱ 1929

ՊԱՅՔԱՐ ԱԶ ՎՏԱՆԳԻ ՅԵՎ ՀԱՇՏՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԴԵՄ

A
I
8457

Главлит А 13546.

Тираж 3000.

Типогр. при Управлении Делами СНК СССР и СТО М. Дмитровка 18.

Այն դեպքերը, վոր տեղի ունեցան Մոսկվայի կազմակերպութեան մեջ սեպտ.—հոկտեմբեր ամիսներին, խոշոր նշանակութիւն ունեն վոչ միայն Մոսկվայի կազմակերպութեան համար, այլեւ ամբողջ կուսակցութեան համար: Այդ դեպքերը ամբողջ կուսակցութեան համար լավ դաս պիտի դառնան: Բոլոր կազմակերպութիւնները քննադատաբար պետք է ոտուգեն իրենց գործնելութիւնը, նկատի ունենալով այն, ինչ տեղի ունեցավ Մոսկվայի կազմակերպութեան մեջ:

«Այլ ուղորտուն իստական վտանգի թերագնահատումը վերջին ժամանակներս յերեան հանվեց Մոսկվայի՝ կուսակցութեան առաջավոր կազմակերպութեան մեջ: Անկասկած, կազմակերպութեան մի քանի ղեկավարները իրենց աշխատանքի ընթացքում վորոշ սխալներ թույլ տվին: Հիմնական սխալներից մեկն այն է, վոր Մոսկվայի Վերահսկիչ Հանձնաժողովի և Մոսկվայի կոմիտեյի սեպտեմբերյան պլենումը չմատնանշեց աջ վտանգը, վորը պետք է մերկացվի բանվորական դասակարգի առաջ: Մոսկվայի Վերահսկիչ Հանձնաժողովի և Մ. կոմիտեյի սեպտեմբերյան պլենումը չընդգծեց պայքարի անհրաժեշտութիւնը յերկու ֆրոնտի դեմ և չնիշեց՝ դեպի թեքումները հաշտութեամբ վերաբերվելու վտանգը: Հենց դրանով եւ սեպտեմբերյան պլենումը բավարար չափով չգինեց կազմակերպութիւնը՝ տեղի ունեցող դժավարութիւններ

դեմ պայքար մղելու համար: Այդ անվիճելի սխալները շարժեցին ամբողջ կազմակերպությունը: Կուսակցական մասնաճյուղերը դուրս յեկան ի պաշտպանություն կուսակցության ուղիղ գծի և ընդդեմ այն սխալների, վոր տեղի էյին ունեցել կազմակերպության ղեկավարության մեջ: Ռայոնական ակտիվիստների և կազմակերպության անդամների յեկույթները ցույց են տալիս կուսակցության ղիտակցականության բարձր աստիճանը և անհերքելի կերպով վկայում կուսակցության իդեյապես աճման և ընդհանուր ամրապնդման մասին: Հենց այն, վոր կազմակերպության տնդամները և նրա ամենացածր որդանները հանդես բերին բարձր աստիճանի ղիտակցություն և բոյլշիկյան կոմիսածություն՝ հնարավոր դարձավ կազմակերպության առանձին ղեկավարների արած սխալները, համեմատաբար, հեշտությամբ ուղղել» («Правда», 20 октября):

Կարճ ասած, այսպես և այն, ինչ տեղի ունեցավ Մոսկվայում: Այստեղ դեր են խաղացել այն բարդ և դժվարին հանդամանքները, վորտեղ իրականացվում և կուսակցական ղեկավարությունը: Այն հարցերը, վորոնք՝ դրվել են Մոսկվայի կազմակերպության մեջ, դրանք բոլորն ևլ ընդհանուր կուսակցական հարցեր ևն: Մոսկվայի կազմակերպության դասից ողտվելով, այդ հարցերը ամբողջապես պետք և դրվեն կուսակցության առաջ իրենց ամբողջ հասակով:

I. ՅԵՐԿՈՒ ՖՐՈՆՏԻ ՎՐԱ

1. Վ.Ի. ԼԵՆԻՆԸ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

Կուսակցության մի քանի անդամները կարծում են թե թեքումները պատահական յերևույթ են: Հաճախ նրանք լավ չեն հասկանում, թե վոր տեղից են աջ և վոր տեղից ձախ թեքումները և թե ինչու պետք է պայքարել նրանց դեմ:

Ամենից առաջ պարզենք—աջ և ձախ թեքումները պատահական են թե՛ վուչ: Այդ հարցին ընկ. Լենինը բոլորովին ճիշտ պատասխան է տալիս.

«Յեվրոպայի և Ամերիկայի ժամանակակից բանվորական շարժման մեջ հիմնական տաքտիկական տարածայնությունները հանդուժ են յերկու խոշոր ուղղությանց պայքարին, վորոնք նահանջել են մարքսիզմից. այդ շարժման մեջ գերիշխող թեորիան փաստորեն դարձել է մարքսիզմը: Այդ յերկու ուղղությունները՝ ուժիզիտնիզմը (ռպորտյունիզմը, ռեֆորմիզմը) և անարխիզմն (անարխո-սինդիկալիզմը, անարխո-սոցիալիզմը) են: Բանվորական շարժման մեջ գերիշխող մարքսիստական թեորիայից և մարքսիստական պրակտիկայից նահանջող այդ յերկու ուղղությունները, բոլոր քաղաքակրթված յերկրներում, բանվորական մասսայական շարժման համարյա կես դարի պատմության

ընթացքում հանդես են գալիս տարբեր ձևերով և տարբեր գունավորումներով: Այդ մի փաստից արդեն յերևում է, Վոր այդ շեղումները չի կարելի բացատրել Վո՛չ պատահականություններով, Վո՛չ առանձին տահատների կամ խմբակցությունների սխալներով, Վո՛չ էլ ազգային առանձնահատկությունների և տրագիցիաների ազդեցությամբ և այլն: Պե՛տ է լինեն հիմնական պատճառներ, վորոնք գտնվում են ցնցնապան կառուցվածքի յնվ բոլոր կապիսալիսական յերկրների զարգացման բնույթի մեջ ու շարունակ ծնում են այդ շեղումները»^{*}): (Լենին, TOM XI, ԿԱՇԵ 2, ՏՐ. 133):

Հետևաբար մենք տեսնում ենք, աջ և ձաձ թեքումները — յերկուսն էլ իրանց վտարի տակ հող ունեն և խորը արմատներ:

Ընկ. Լենինը հատկապես կանգ է առնում Մեր վո՞ր բռնամիների դեմ մղած պայքարում գորացավ, ամրապնդվեց ու կոփվեց իր պայքարում զորացավ, ամրապնդվեց ու կոփվեց:

«Ամենից առաջ և գլխավորապես ոպորտունիզմի դեմ մղված պայքարում. այդ ոպորտունիզմը 1914 թվին վերածվեց սոցիալ - շովինիզմի, վերջնականապես՝ անցավ բուրժուազիայի կողմը՝ ընդդեմ պրոլետարիատի: Ոպորտունիզմը բանվորական շարժման ներսում, բնականաբար, բոյլեղմի ամենագլխավոր թշնամին էր: Այդ թշնամին այժմ էլ մնում է վորպես գլխավոր թշնամի միջազգային մաշտաբով: Բոյլեղմի այդ թշնամուն ամենամեծ ուշադրություն է նվիրել և նվիրում է»:

^{*}) Կուլսիվը ամեն տեղ խմբագրութանն է:

Լենինը ինչի՞ մեջ եր տեսնում ոպորտունիզմի և յանր
բուրժուական ռեֆորմիզմի արմատները:

Շինչո՞ւ համար դա կապիտալիստական հասարա-
կության մեջ անխուսափելի յե: Ինչո՞ւ համար դա ավելի
խորն է, քան ազգային առանձնահատկությունների և
կապիտալիզմի զարգացման աստիճանների տարբերու-
թյունները: Վորովհետև յուրաքանչյուր կապիտալիս-
տական յերկրում պրոլետարիատի կողքին միշտ կանգ-
նած են մանր բուրժուազիայի և մանր տերերի լայն
խավերը: Կապիտալիզմը ծնվել է և շարունակ ծնվում է
մանր արտադրությունից: Յեվ այդ կապիտալիզմը ան-
խուսափելիորեն նորից ստեղծում է «միջին խավերի»
ամբողջ շարքեր... Այդ նոր մանր արդյունաբերողները,
նույնպես անխուսափելիորեն շարունակում են կրկին պրո-
լետարիատի շարքերը: Միանգամայն բնական է, վոր
լայն բանվորական կուսակցությունների շարքերում նո-
րից և նորից սողոսկվում է մանր բուրժուազիայի աշ-
խարհայացքը: Միանգամայն բնական է, վոր այդպես էլ
պիտի լինի և դա կլինի միշտ՝ մինչեւ պրոլետարիատն հեղա-
փոխության պետիպետան, վորովհետև մեծ սխալ կլինել
կարծել, թե այդպիսի հեղափոխություն անելու համար
անհրաժեշտ է ազգաբնակչության մեծամասնության
«կատարյալ» պրոլետարիզացիան: Այն, ինչ վոր վերապ-
րում ենք մենք այժմ, հաճախ միայն գաղափարական
վերապրումն է.— Մարքսի գրվածքների վերաբերյալ վե-
ճեր՝ թեորեոտիկ ուղղումներով, այսինքն՝ այն, ինչ վոր
այժմ գործնականում բանվորական շարժման առանձին
մասնավոր հարցերի շուրջը ներս է սողոսկում, վորպես
մեր տաքտիկական տարաձայնությունները ռեվիզիո-
նիստների հետ և այդ հողի վրա մեր պառակտումը նրան-
ցից. բանվոր դասակարգը այդ բոլորը անպայման նորից

պետք է վերադրի յեվ անհնամեմատաբար ավելի խոշոր չափերով, յետք պրոլետարական հեղափոխությունը կտես բոլոր վիճելի հարցերը, կկենտրոնացնի բոլոր տարածայնությունները այն պոլուկտերի շուրջը, վորոնք մասսաների վարքագիծը վորոշելու համար ամենամիջակաւն նշանակութիւն ունին. այդ տարածայնությունները տաքացած պայքարի ժամանակ կանջատեն թշնամիներին բարեկամներից, կտախեն զեն շարտել վատ դաշնակիցներին՝ թշնամուն վճռական հարված տալու համար»։ (Լենին, «Марксизм и ревизионизм», т. XI ч. 1, стр. 60—61)։

Իրանից անմիջապէս հետո, Լենինը մատնաշնուծ է միայն թշնամու վրա, վորի դեմ պայքարել և պայքարում է բոլոր շէնքով։ Լենինը գրում է—

«...Բոլշեվիկներ անց, կազմակերպվեց յեվ կոփվեց մաւր բուրժուական հեղափոխականութեան դեմ տարած իր յերկաբամյա պայքարի մեջ. մանր բուրժուական այդ հեղափոխականութիւնը հակվելով դեպի անարխիզմ, յուրացնում է նրանից մի վորոշ բան, վորը եյապես մի նահանջ է պրոլետարական ուղիղ դասակարգային կռիւ պահանջներից և պայմաններից։ Բոլոր յեվրոպական հեղափոխութիւններէ և հեղափոխական շարժումների փորձը հաստատել և և թերիապես բոլոր մարքսիստները հաստատապէս գիտեն, վոր մանր սեփականատէրերը, մանր խաղայիչիկը (սոցիալական տիպ է և յեվրոպական շատ յերկրներում լայն մասսայական ներկայացուցչութիւն ունի) կապիտալիզմի շրջանում մըշտական զրկանքներ կրելով և շատ հաճախ կյանքի պայմանների ամենախիստ և արագ վատթարացման և քայքայման յենթարկելով—դառնում է ծայրահեղ հեղափոխական, քայց նա անընդունակ է հանդես բե-

րել տողունություն, կազմակերպչական ձիրք, դիսցիպլինա: Կապիտալիզմի սարսափից «կատաղած» մանր բուրժուական սոցիալական յերևույթ ե, վորը հատուկե,ինչպես և անարխիզմը, բոլոր կապիտալիստական յերկրներին: Այսպիսի հեղափոխականության խախտությունը, անպտուղ լինելը, նրա շուտ խոնարհվելու, ապատիայի մեջ ընկնելու, Ֆանտաստիկայի վերածվելու հատկությունը, նրա «կատաղաբար» տարվելը բուրժուական այս կամ այն «նորածե» ուսմունքով՝ հանրածանոթ բան ե: Բայց ընդունել այդ ճշմարտությունները բացարձակ կերպով, թեորիապես, այդ յերբեք դեռ չի ազատում հեղափոխական կուսակցությունները իրենց հին սխալներից, վորոնք միշտ հանդես են գալիս մի քիչ նոր ձևերով, անսպասելի առիթով, մինչ այդ չտեսնելված հանդերձավորման կամ շրջապատի մեջ, որիդինել պայմաններում» (Լենին.—«Детская болезнь „левизны“, в коммунизме», стр. 18—19. см. также собр. соч. т. XVII, стр. 124—125).

Այդ տողերով ընկ. Լենինը արտահայտել ե այն բոլորովին պարզ միտքը, թե բոլշևիզմը պայքարելով յեղև Ֆրոնսի վրա՞ աջ և ձախ, բանվոր դասակարգի վրա ունեցած բուրժուական ազդեցության դեմ—տիրում ե բանվոր դասակարգին՝ իր կողմը գրավելով նրան: Դա բուրժուազիայի դեմ մղած կռվի ամենահիմնական խնդիրներից մեկն ե:

Աջ և ձախ թեքումների դեմ մղած այդ 'Իծվարություններ հեղափոխական շարժման մեջ յեղ թեքումներ, կռիվը առանձնապես կարևոր բնույթ ե ստանում բեկումների ժամանակ, բանվոր դասակարգի փորձության մոմենտներին, կամ այն ժամանակ, յերբ բանվոր դասակարգը պետքե հարձակման դիմի և կամ պետք ե նահանջի: Այդ մոմենտներին ամեն անգամ սկսում ե ուժեղ

կերպով տատանվել մանր բուրժուազիան և հարկե, նրա այդ տատանումները տարբեր հանդամանքներում, մոմենտի առանձնահատկություն և դասակարգային ուժերի տվյալ հարաբերության համաձայն, տարբեր ձևեր են ընդունում:

Ընկ. Լենինը այդ միտքը ընդգծում և «Նոր ժամանակներ, հին սխալները նոր ձևերով» հոգովածում՝

«Պատմության տմեն մի առանձնահատուկ շրջադարձը մանր բուրժուական տատանումների մեջ առաջացնում և վորոշ փոփոխություններ, վորոնք միշտ տեղ են դառնում պրոլետարիատի կողքին և այս կամ այն չափով միշտ թափանցում են պրոլետարիատի շրջապատի մեջ:

Մանր բուրժուական ռեֆորմիզմը ծածկվում և բարի դեմոկրատական և «սոցիալ» դեմոկրատական ֆուդալաբանությունը և բուրժուազիայի առաջ իր պնակալնությունն անգոր ցանկություններով: Մանր բուրժուական հեղափոխականությունը խոսքով սպառնալից և, փրուն, խսկ գործով դատարկ և, ցաք ու ցրիվ, անգլուխ: Այդպես են այդ տատանումների յերկու «հոսանքը»: Մինչև վոր չեն վերացվել կապիտալիզմի ամենախոշոր արմատները, այդ յերկու հոսանքները անխուսափելի յեն: Այժմ, սովետական իշխանության տընտեսական քաղաքականության հայտնի շրջադարձության հետևանքով, փոփոխվում են և այդ թեքումների ձևերը» (Լենին, TOM XVIII, գ. 1, стр. 352—353):

Դա շատ կարևոր ցուցմունք և: Դա մեզ ասում և, վոր բավական չե կրկնել թե՛ աջ և ձախ թեքումները կուսակցության մեջ յեղել են, կան և կլինեն՝ մինչև վոր մանր բուրժուազիան չչքանա: Վորպեսզի կարողանանք ըմբռնել այն ձևը, վոր ընդունում են այդ թեքումները, և այն առաջարկությունները, վոր անում են նրանք,—պետք և միշտ ամե-

նաուշադիր կերպով քննել մոմենտի առանձնահատուկ կողմերը և դասակարգային ուժերի ու պայմանների այն համադրութիւնը, վորը վորոշում և գունավորում է ներկա բեկման մոմենտը:

Այստեղ կարեւոր է նիշել մի հարց ևս: Աջ և ձախ թեքումները միշտ միաժամանակ են հանդես գալիս, վորովհետև կապիտալիզմը այդ յերկու թեքումներն ևս ծնում է միաժամանակ:

Սակայն այդ թեքումները հավասարապես ֆրասակար են բանվոր դասակարգի համար և հավասարապես անընդունելի, բայց միշտ է, վոր հավասարապես են ֆրասակար:

Այդ պատճառով ել կոմունիստական կուսակցութիւնը պայքարելով յերկու Ֆրոնտի վրա, միշտ պայքարելով այդ յերկու թեքումների դեմ, պետք է կարողանա տարբերել և նախատեսել, թե ներկա պատմական պայմաններում, ներկա յուրահատուկ բեկման մոմենտում այդ թեքումներից վո՞րն է վտանգավոր դառնում: Այդ բանի համար կոմունիստական կուսակցութիւնից պահանջվում է ամենագզույշ անալիզի յենթարկել գոյութիւն ունեցող պայմանները և այդ պայմաններին համապատասխան դասակարգային ուժերի հարաբերութիւնները:

Սովորաբար (թեև վոչ միշտ) այնպես է լինում, վոր աջ թեքումը առանձնապես վտանգավոր է դառնում այն ժամանակ, յերբ բանվոր դասակարգը հարձակման է պատրաստվում և յերբ աջ ոպորտունիստական տարրերը խանգարում են նրա յելույթին: Սովորաբար (թեև վոչ միշտ) ձախ թեքումը առանձնապես վտանգավոր է դառնում այն ժամանակ, յերբ բանվոր դասակարգը ստիպված է նահանջել և այդ նահանջի ժամանակ նրա առաջ խնդիր է դրված՝ պահպանել իր շարքերը դասակարգային ուժերի հաջող հարաբերութեան մոմենտի յելույթի համար: Այդպիսի մոմենտին

և, վոր հեղափոխական ավանտյուրայի ձախ տարրերը բան-
վոր դասակարգին մղում են դեպի հուսահատության յելույթ,
վորը միայն ընդունակ է բայքայել շարքերը և բուրժուա-
դեյայի ձեռքը ռասպրաւայի առիթ տալ: Այսպես, որինակ,
յերբ Խտալիայում 1920 թվին մոտենում եր հեղափոխությունը,
Լենինը իր ամբողջ վճռականությամբ հարձակվեց աջերի
վրա, մատնանշելով, վոր կուսակցության համար անհրա-
ժեշտ խնդիր է, հեղափոխական յելույթի մոմենտին, մաքրել
կուսակցությունը տատանվող տարրերից:

Սակայն, յերբ հեղափոխությունը պարտություն կրեց
Խտալիայում (իսկ աջերը դուրս եյին արված և անվտանգ
դարձված)—Լենինը դուրս յեկավ «ձախ» թեքման դեմ,—

«Մենք վո՛չ միայն դատապարտեցինք ցենտրիստ-
ներին, այլև նրանց դուրս քշեցինք կուսակցությունից:
Այժմ մենք պետք է դառնանք մյուս կողմի դեմ, վորը
նո՛ւյնպես վտանգավոր ենք համարում (Լենին, TOM XVIII,
часть 1, стр. 310):»

Պայքար յերկու
Ֆրոնտի վրա յեվ
հաւսւողակա-
նությունը.

Վորպեսզի վերջնականապես պարզենք
պայքարի հարցը յերկու ֆրոնտի վրա և ցույց
տանք, թե բոյլշիկները ի՞նչպես եյին տա-
նում այդ պայքարը, վորպես որինակ վերց-
նենք բոյլշիկների պայքարը ռեակցիայի տա-

րիներին լիկվիդատորության և ոտզովիտների դեմ (1908—
1911 թ.): Պայմանները վորոշվում եյին նրանով, վոր հե-
ղափոխությունը պարտվել եր և նրա տեղ թագաւորում եր
ռեակցիան: Ձախ ինտելիգենցիայի, մանր բուրժուազիայի և
բանվոր դասակարգի նվազ տոկուն խավերում յերեան յեկավ՝
մի կողմից՝ ապատիա, պայքարից յետ կանգնելու ցանկու-
թյուն և հաղթանակող հակահեղափոխյան հետ հաշտվելու
ձգտում: Մյուս կողմից՝ հուսահատություն, իրականության
հետ չհաշտվելու ցանկություն, այսինքն՝ չեյին ընդունում

վոր անհրաժեշտ և նահանջել և մասսաները պատրաստել նոր պայքարի համար, ոգտագործելով բոլոր միջոցները և հնարավորութիւնները:

Առաջին տրամադրութիւնը՝ լիկվիդատորական հոսանքն եր մենչեիկներին մեջ, ուր լիկվիդատորները մեծամասնութիւն եյին կազմում: Լիկվիդատորութեան ելութիւնը հանգեց այն բանին, վոր առաջարկութիւն արեց հրաժարվել «հեղափոխական դասակարգային պայքարից» և ցրել անլեզալ կազմակերպութիւնները: Բայց դա աջ կապիտուլիացիա (հանձնումն) եր՝ հակահեղափոխութեան վողորմածութեան հանդէպ:

Յերկրորդ տրամադրութիւնը—ոտզովիստական հոսանքն եր բոյլչեիկներին մեջ, Ոտզովիստները դեմ եյին պետական դումայում մասնակցելուն, կողմնակից եյին պետական դումայի զեպուտատներին յետ կանչելուն, վորովհետեւ դուման հետադիմական եր: Յեթե կուսակցութիւնը հետեւեր այդ առաջարկութեան և հրաժարվեր դումայի տրիբունան ոգտագործել և լայն բանվորական մասսաների հետ խոսել դումայի գլխի վրայով,—կուսակցութիւնը անպայման կըմեկուսանար բանվորական մասսաներից: Ոտզովիզմը, ինչպես Լենինն և գրում, հանգում և սինդիկալիզմի, անարխիզմի, և լիկվիդատորութիւն և՛ աստառի կողմից:

Դա ձախ ժեստ ե, ձախ ֆռազ, վորը գործնականապես զինաթափ ե անում բանվոր դասակարգին:

«Յերկու ֆրոնտի վրա» լոզունգը Լենինը առանձնապես ճիշտ ձեակերպեց 1910 թվի Ռ. Ս. Դ. Բ. (բ) կ.—թեան կենտ. կոմիտեյի հունվարյան պլենումում: Նա դրա մասին գրում ե իր «Заметки публициста» հոդվածում, վորի մեջ նա դրան նվիրել և հատուկ գլուխ՝ «պայքար յերկու ֆրոնտի վրա և թեքումների հաղթահարումը»:

«Այդ բանաձևի նախագիծը Կենտկոմ մտցրի յես և ներկա կետը կոմիսիայի աշխատանքներից հետո փո-

փոխեց պլենումը Տրոցկու առաջարկութեամբ, վորի դեմ
յես անհաջող պայքար ունեցաւ: Այդ կետում յես առա-
ջարկում էյի յեթեւօն ըստացի «պայմար յերկու Ֆրոնտի
վրա» ըստերը, համենայն դեպս այնպիսի ըստեր, վորոնք
այդ միտքն էյին արտահայտում: «Հաղթահարումը խո-
րացման և լայնացման ճանապարհով» խոսքերը մոտ-
ված են Տրոցկու առաջարկութեամբ...

Պլենումին վո՛չ մի բան այնպես չեք գրգռում յեմ
բուռն՝ հանախ կոմիսկան՝ հուզմունքներ հարուցում,
վորքան «պայմար յերկու Ֆրոնտի վրա» միտքը: Այդ մա-
սին անգամ ճիշեցնելը համբերութունից հանգում եր մեկ-
եկիկներին յեմ վայելողովցիներին: Այդ հուզմունքը
պատմականորեն ամբողջապես բացատրելի յես, վորով-
հետեւ բոյլշեիկները իրականապես այդ պայքարը յեր-
կու Ֆրոնտի վրա՝ այսինքն լիկվիդատորների և ոտզո-
վիստների դեմ պայքարը, տարան 1908 թվի ոգոստո-
սից մինչև 1910 թվի հունվար ամիսը: Այդ հուզմունքը
կոմիքական եր հենց նրա համար, վոր բոյլշեիկներին
վրա բարկացողները դրանով ապացուցում էյին իրենց
մեղավորութիւնը, ապացուցում էյին, վոր լիկվիդատո-
րութեան և ոտզովիզմի ամեն դատապարտումը շարու-
նակում եր հուզել նրանց: Գողին միշտ թվում է թէ
իր գլխարկը վառվում է գլխին» (Լենին, Դ. XI, Կ. 2,
стр. 55, § 2):

Զխոսելով պայքարը «յերկու Ֆրոնտի վրա» տանելու լո-
զուների չափազանց պարզ ֆորմուլիրովկայի մասին, այստեղ
առանձնապես հետաքրքիր է և ուղղակի ժամանակակից և
լենինի առաջադրութիւնը հաշտվողականութեան (прими-
рничество) մասին: Ինչպես տեսնում ենք, բոյլշեիզմի գլխա-
վոր դժից դուրս թեքումների (դեպի վոր կողմն էլ վոր լի-
նեն նրանք) վերաբերյալ հաշտվողականութեանը Լենինը

վերաբերվում եր անհաշտ: Նա մերկացնում է Տրոցկու այն ժամանակվա հաշտվողական դիրքը: Տրոցկին թեքումների դեմ պայքարը համարում եր ավելորդ, անհատների և խմբակցությունների միասակար պայքար, և առաջարկում եր վերացնել սկզբունքային տարաձայնությունները՝ բոլորիցմը այդ թեքումների հետ հաշտեցնելով «աշխատանքի լայնացման և խորացման» ճանապարհով: Այդ բանը չափազանց հիշեցնում է այն անսկզբունքային տրամադրությունը, վորը անդի ունի Մոսկվայում և վորը մոտավորապես այսպես և արտահայտվում՝ «Հարկավոր չե աջ թեքման մասին խոսել, աշխատեցեք քիչ խոսել և շատ աշխատել»: Սկզբունքային հարցի և ուղիղ քաղաքական դժի պայքարի դեմ ուղղած՝ Տրոցկու «աշխատանքի խորացման և լայնացման» առաջարկություններին լենինը պատասխանել է դեռ 1910 թվին:

«...Ինչպե՞ս կարելի չե հաղթահարել թեքումները սոցիալ-դեմոկրատական աշխատանքի լայնացման և խորացման ճամբով: Ամեն մի լայնացման յեղ ամեն մի խորացման միջոցին անխուսափելիորեն հարց կառաջանա՝ ինչպես լայնացնել յեղ ինչպես խորացնել. յեթե լիկվիդատորությունը և ոտզովիզմը պատահական յերևույթ չեն, այլ ծնվել են սոցիալական պայմանների ընթացքով, նշանակում է նրանք կարող են ներխուժել աշխատանքի ամեն լայնացման և խորացման մեջ: Կարելի չե աշխատանքը լայնացնել և խորացնել լիկվիդատորության վողով... կարելի չե այդ նույնն անել և ոտզովիզմի վողով: Մյուս կողմից՝ քեֆուսների հաղթահարումը՝ «հաղթահարում» խոսքի իսկական մեծով՝ խլում է անմիջական լայնացման յեղ խորացման ճիշտ սոցիալ-դեմոկրատական աշխատանքից ուժեղ, ժամանակ յեղ ենեղիլա:

... Այսպիսի «հառաչանքի» քաղաքական նշանակությունը դերո յե, զրոյից ել վատ: Յեթե կուսակցության

մեջ կան մարդիկ, վորոնց շահավետ և «համառությամբ բացասել» լիկվիրատորների (և ոտզովիստների) գոյությունը, պարզ և, վոր նրանք կոգսագործեն «հաշտարարների» «հառաչանքը»՝ չարիքը ծածկելու համար: Այդպես ել վարվում և «ГОЛОС С. Д.»։ Այդ պատճառով բանաձևերի մեջ նման բարենպատակ դատարկ ֆռազներ պաշտպանողները միայն այսպես կոչված (ընդդժույթը լենինին և) «հաշտարարներն» են: Իրականում նրանք լիկվիրատորների յեվ ոտզովիստների աջակիցներն են, իրականում նրանք խորացնում են վոչ քե սոցիալ-դեմոկրատական աշխատանքը, այլ ամրացնում են քեփումները սոցիալ-դեմոկրատիայից, ժամանակավորապես քաղցնելով չարիքը՝ ամրապնդում են նրան յեվ դժվարացնում նրանից բուժվելու գործը»: (Լենին, Դ. XI, Կ. 2, ԵԻՐ. 55):]

Իսկապես վոր, դեպի թեքումներն ունեցած հաշտվողական վերաբերմունքի մասին սպանիչ բնույթադիր և սա:

2. ՏԱՏԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՄԱՏՆԵՐԻ ՀԻՄՔԸ ՄԱՆՐ ԲՈՒՐ-ԺՈՒԱԿԱՆ ՏԱՐԵՐՔՆ Ե

Վորպեսզի մենք կարողանանք հասկանալ, թե ինչ արմատներ կան թեքումների համար պրոլետարիատի դիկտատուրայի պայմաններում և այդ թեքումները ինչ նշանակութուն ունեն, ինչ դեր են կատարում,—պետք է տեսնենք, թե ի՞նչպիսի փոխհարաբերություն գոյություն ունեն մեր յերկրում սոցիալիզմի (կոմունիզմի) և կապիտալիզմի միջև:

Մեր յերկրում կատարվում և չափազանց լարված պայքար կոմունիզմի ու կապիտալիզմի միջև, վորովհետև մեր հասարակությունը անցողիկ հասարակություն և, նա կապիտալիզմից անցնում և դեպի կոմունիզմ: Ընկ. Լենինը

«Նկոնոմիկան և քաղաքականութիւնը պրոլետարիատի դիկտատուրայի եպոխտում» իր հոդվածում գրել է.

«Անցողիկ այդ շրջանը չի կարող չլինել պայքարի շրջան մեռնող կապիտալիզմի և ծնվող կոմունիզմի միջև կամ, ուրիշ խոսքով, հաղթված, բայց տակավին չվոչնչացված կապիտալիզմի ու ծնված, բայց դեռ չափազանց թույլ կոմունիզմի միջև»:

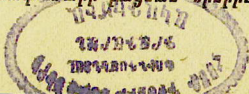
Լենինը կապիտալիզմի վերականգնման հնարավորութիւնը մատնի.

Այն մտքի վրա, թե կապիտալիզմը մեզանում հաղթված է, բայց չի վոչնչացված, Լենինը կանգ եր առնում շատ հաճախ Մի շարք աշխատութիւններում նա վերադառնում եր այն մտքին, թե՝

«Գյուղացիական տնտեսութիւնը շարունակում է մնալ մանր ապրանքային արտադրութիւն: Այստեղ մենք ունենք կապիտալիզմի չափազանց լայն և շատ խորունկ, շատ մնայուն արմատներ ունեցող բազա: Այդ բազայի վրա կապիտալիզմը պահպանվում և վերածնվում է նորից—կոմունիզմի դեմ մղվող ամենակատաղի պայքարում» (Լենին, Դ. XVI, ԵՄԻ. 349):

Կապիտալիզմի վտանգը մեր պայմաններում կայանում է նրանում, վոր մանր գյուղացիական տնտեսութիւնը հետզհետեւ և անխուսափելիորեն առաջ է բերում կապիտալիզմ: Յեւ ընդհանր դեռ գոյութիւն ունի մանր գյուղացիական տնտեսութիւնը, այնքան ժամանակ ել պահպանվում են նաև կապիտալիզմի վերականգման (ռեստավրացիայի) արմատները: Ընկ. Լենինը շեշտում եր այդ միտքը.

«Վերցրե՛ք տնտեսական ֆրոնտը և հարցրե՛ք. տնտեսական տեսակետից կա՞րող է արդյոք կապիտալիզմը վերադառնալ Ռուսաստան: Մենք կռվում եյինք Սովխարեկայի դեմ: Նորերս, խորհուրդների Համառուսական համագումարի բացման օրերին, բանվորների

ու. կարմիր բանակայինների պատգամավորների Մոսկվայի խորհուրդը փակեց այդ՝ վո՛չ այնքան հաճելի հիմնարկը: Սուխարեկան փակված և, սակայն սարսափելի չէր այն Սուխարեկան, վոր փակված և Փակված և նախկին Սուխարեկան Սուխարեկյան հրապարակում. դժվար չէր այն փակելը: Սարսափելի չէ այն Սուխարեկան, վորն ապրում և յուրաքանչյուր մանր սեփականատիրոջ հոգու և գործողությունների մեջ: Պետք և փակել ա՛յդ Սուխարեկան: Այդ Սուխարեկան կապիտալիզմի հիմքն և Քանի այդ հիմքը կա, կապիտալիստները կարող են վերադառնալ Ռուսաստան և կարող են ավելի ուժեղ դառնալ, քան մենք: Այդ բանը պետք և պարզ դիտակցել: Դա պետք և գլխավոր խթան դառնա մեր աշխատանքներում և լինի մեր իրական հաջողությունների պայմանն ու չափը»:

Այնուհետև Լենինը ամբողջ թափով շեշտում և.

«Քանի դեռ մենք ապրում ենք մանր գյուղացիական յերկրում, կապիտալիզմի համար Ռուսաստանում կա ավելի կայուն և ցնցեցական բազա, քան կոմունիզմի համար: Անհրաժեշտ և չմոռանալ այդ բանը: Յուրաքանչյուր վոր, վորն ուշադրությամբ դիտել և գլուղի կյանքը, համեմատելով դա քաղաքի կյանքի հետ,—գիտե, վոր մենք արմատախիլ չարինք կապիտալիզմը, չքանդեցինք ներքին թշնամու հիմքը: Վերջինս հենված և մանր տնտեսության վրա, և վորպեսզի հնարավոր լինի կործանել այն, կա միայն մի միջոց—յերկրի տնտեսությունը, այդ թվում նաև յերկրագործությունը, փոխել և դնել տեխնիկական նոր բազայի, ժամանակակից խոշոր արտադրության տեխնիկական բազայի վրա: Այդպիսի բազա չէ միայն ելքարականությունը:

«Կոմունիզմը — խորհրդային իշխանությունն և պլյուս ամբողջ յերկրի ելեքտրիֆիկացիան: Հակառակ դեպքում, յերկիրը մնում և մանր գյուղացիական, և պետք և վոր մենք այդ բանը պարզ դիտակցենք: Մենք կապիտալիզմից ավելի թույլ ենք վո՛չ միայն համաշխարհային մասշտաբով, այլև մեր յերկրի ներսում: Դա հայտնի յե ամենքին: Մենք այդ դիտակցել ենք, և մենք գործը կհասցնենք մինչ այն, վորպեսզի տնտեսական բազան մանր գյուղացիականից փոխվի խոշոր արդյունաբերականի: Միայն այն ժամանակ, յերբ յերկիրը ելեքտրիֆիկացիայի կենթարկվի, յերբ արդյունաբերությունը, գյուղատնտեսությունն ու տրանսպորտը կդրվեն ժամանակակից խոշոր արդյունաբերության տեխնիկական բազայի վրա,—այն ժամանակ միայն մենք կհաղթանակենք վերջնականապես» (Լենին, Դ. XVII, стр. 427—28):

Պրոլետարիա տիդիկատուրայի անցողիկ եպոխան—կոմունիզմի համար պրոլետարիատի մղած պայքարի եպոխան է: Սակայն, հիմնականում ինչու՞մ և կայանում այդ պայքարը: Ինչպես ասել և Լենինը, այդ պայքարը կայանում և վո՛չ միայն կապիտալիզմի մեջ յեղած տարրերը քաղաքական ու տնտեսական միջոցներով ուղղակի ճնշելուն, այլ նրանում, վոր պետք և հասարակական ամբողջ տնտեսությունը կազմակերպչորեն վերակառուցել», պետք և

«անհատական, առանձնացած, ապրանքային մանր տնտեսությունից անցնել հասարակական խոշոր տրնտեսության» (Լենին, Դ. XVI, стр. 352):

Լենինի այդ ցուցմունքներով վորոշվում և և պիտի վորոշվի կուսակցության գլխավոր գիծը: Այդ տեսակետից հենց պետք և մոտենալ մեր շինարարության հիմնական դժվարությունների գնահատականին, դժվարությունները հաղթահա-

րելու այն ուղիները դնահատականին, վոր առաջարկվում են կուսակցութեանը աջից և «ձախից»:

«Ու—ում?» Մեր յերկրում կապիտալիզմի վերականգման հնարավորութեան վերաբերմամբ Լենինի այս հայեցակետի հետ, գլուղացիութեան մանր տնտեսութեան դերի մասին նրա դրած հարցի հետ և կապված Լենինյան հարցը՝ «ու—ում?».

«Կամ մենք կենթարկենք մեր վերահսկութեանն ու հաշվառին այդ մանր բուրժուային (մենք կարող ենք այդ անկը, յեթե գիտակից պրոլետարական ավանգարդի շուրջը կազմակերպենք չքավորութեանը, այսինքն՝ աղղարնակչութեան մեծամասնութեանը, կամ կիսապրոլետարներին), կամ նա անխուսափելիորեն իրենից կթոթափի մեր բանվորական իշխանութեանը, ինչպես թոթափում էին հեղափոխութեանը Նապոլեոնները և Կովինյակները, վորոնք զորանում են հենց այդ —մանր սեփականատիրական—հողի վրա: Ա՛յդպես և դրված հարցը: Միայն ա՛յդպես և դրված հարցը» (Լենին, Դ. XV, ԵԻՐ. 265):

«Ու—ում?» Լենինյան այդ հարցը մեզանում հաճախ քայքայում են, կիրառելով դա կապիտալիստական տարրերի նկատմամբ, այն բանի նկատմամբ, թե քա՛նի տոկոսով և ընկել կապիտալիստի, մասնավոր առևտրականի և կուլակի դերը ժողովրդական տնտեսութեան մեջ:

Դա սխալ է:

Այդ առթիվ արժե հիշել Իլիչի ճառը, արտասանած Կոմիտեներնի III կոնգրեսում՝ ՌԿԿ տակտիկայի մասին: Նրա այդ ճառում կա հատուկ մի հատված՝ «Փոխհարաբերութեանները պրոլետարիատի ու գլուղացիութեան միջև»: Այդ հատվածում Լենինն ամենից առաջ կանգ է առնում պրոլետարիատի և գլուղացիութեան փոխհարաբերութեաններին

վրա, վորպես մանր ապրանքարտադրողների ու մանր
յերկրագործների դասակարգի դեմ պրոլետարիատի մղած
պայքարի փոխհարաբերությունների վրա:

«Բացի... շահագործողների դասակարգից, համարյա
բոլոր կապիտալիստական յերկրներում, գուցե բացա-
ռությամբ Անգլիայի, գոյություն ունի մանր ապրան-
քարտադրողների և մանր յերկրագործների դասակարգ:
Այժմ հեղափոխութեան գլխավոր խնդիրը հանդիսանում
է այդ յերկու դասակարգի դեմ (այսինքն՝ մանր ապ-
րանքարտադրողների դասակարգի և մանր յերկրա-
գործների դասակարգի— Յմբագր.) մղվող պայքարը:
Դրանից ազատվելու համար անհրաժեշտ է կիրառել ու-
րիշ մեթոդներ, քան այն մեթոդները, վոր կիրառվում
են խոշոր կալվածատերերի և կապիտալիստների դեմ»
(Լենին, Դ. XVIII, գ. I, ԵՐԻ. 365):

Պրոլետարիատի
դիկտատուրան յեվ-
բանվոր դասա-
կարգի ու գյուղա-
ցիութեան միու-
թյունը.

Լենինի այս մտքերի հետ անբաժնելիո-
րեն կապված է նրա ուսմունքը պրոլետա-
րիատի դիկտատուրայի մասին. և չհաս-
կանալ Լենինի հայացքը պրոլետարիատի
ու գյուղացիութեան փոխհարաբերություն-
ների վերաբերմամբ, նշանակում է՝ չհաս-
կանալ նրա ուսմունքը պրոլետարիատի
դիկտատուրայի մասին: Վերոմիջոցապես պրոլետարիատի դիկտա-
տուրն հանդիսանում է, մի կողմից—այդ պայքարի ձեռ
բուրժուազիայի դեմ, մյուս կողմից—մանր բուրժուական
տարերքի դեմ, մանր բուրժուական եկոնոմիկայի դեմ:

Սակայն, հակայական տարբերություն կա բուրժուազիայի
ու մանր բուրժուազիայի միջև: Լենինը հաշվի յեր առնում
այդ տարբերությունը և բաժանում էր մանր բուրժուա-
զիայի դասակարգը, մանր յերկրագործների դասակարգը
կապիտալիստների դասակարգից (մի բան, վոր Տրոցկին

յերբեր չեր հասկանում): Գյուղացիութեան մասին նա
ասում է.

«Գյուղացիներն ատանձին դասակարգ են: Վորպես
աշխատավորներ, նրանք թշնամի յեն կապիտալիստական
շահագործմանը, բայց միեւնույն ժամանակ նրանք սե-
փականատերեր են: Դարերով գյուղացին դատարակ-
վել է այնպես, վոր հացը իրենն է և վոր ինքն ազատ
է՝ վաճառելու այն: Դա իմ իրավունքն է, մտածում է
գյուղացին, վորովհետեւ դա իմ աշխատանքն է, իմ քըր-
տինքն ու արյունն է: Ձի կարելի արագութեամբ վո-
խել նրա հոգեբանութիւնը,—դա պայքարի յետեւաբ ու
դժվար պրոցեսս է: Ով յերեակայում է, թե սոցիալիզ-
մին անցնելը կլինի այնպես, վոր մեկը կհամոզի մյու-
սին, յերկրորդը յերրորդին, նա, լավագույն դեպքում,
յերեխա յէ, կամ քաղաքական կեղծավոր...» (Լենին,
Դ. XVI, ԵԻԲ. 215—216):

Մանր բուրժուական տարերբի դեմ պայքարը իրեն նպա-
տակ է դրել — մանր բուրժուական տարերբը յենթար-
կել պրոլետարիատի ղեկավարութեանը՝ հանուն ընդհանուր
պայքարի՝ կապիտալիստներին ճնշելու համար, հանուն սո-
ցիալիզմի շինարարութեան:

Ե՛լ ավելի վորոշակի այդ միտքը,—թե պայքարը մանր
բուրժուազիայի դեմ, պրոլետարիատի դրկտատուրան մանր
բուրժուազիայի վերաբերմամբ պետք է ունենա միութեան
ձե ու պետք է անցկացվի գյուղացիութեան հիմնական մաս-
այի հետ կապած գաղինքի հիման վրա,—Լենինը շեշտում է
Կոմինտերնի III կոնգրեսում արտասանած իր ճառի նույն
այն հատվածում, վորտեղ նա վորոշում է հաղթական պրո-
լետարիատի ու գյուղացիութեան փոխհարաբերութիւնները,
վորպես պայքարի հարաբերութիւններ:

Նա ասում է.

«Հեղափոխութեան զարգացման մեջ գործնականապես ի՞նչպես եւ արտահայտվում իշխանութիւնն իր ձեռքն առած պրոլետարիատի վերաբերմունքը դեպի գյուղացիութիւնը: Առաջին ձեռն—միութիւնն է, սեռս միութիւնը: Դա չափազանց դժվար խնդիր է, բայց համենայն դեպս, տնտեսապես ու քաղաքականապես հնարավոր» (Լենին, Դ. XVIII, գ. I, ԵԻՄ. 326):

Սակայն, հակասութիւնն չկա՞ արդո՞ք սկզբում արած պնդումի—թե «հեղափոխութեան վերաբերյալ գլխավոր հարցն այժմ հանդիսանում է այդ յերկու դասակարգի դեմ պայքարը—է հետո արած պնդումի միջև, թե պրոլետարիատի ու գյուղացիութեան հարաբերութիւնները պետք է կազմվին սերտ միութեան հիման վրա: Այստեղ վո՞չ մի հակասութիւն չկա, յետեւ միայն յուրացվի այն միտքը, վոր դտընվում է Լենինի՝ վերեւում բերված մի շարք կարծիքների մեջ, այսինքն՝ այն միտքը, վոր սրել է նա ինքը, ասելով.

«Պրոլետարիատի դիկտատուրան համառ պայքար է, արյունոտ է անարյուն, բռնադատական ու խաղաղ, ռազմական ու տնտեսական, գաղափարախոսական ու վարչական,—հին հասարակութեան ուժերի եւ տրագիգիաների դեմ» (Լենին, Դ. XVII, ԵԻՄ. 135—136):

Ահա թե ինչո՞ւ Լենինն ավելի ուշ ձեակերպում է.

«Դիկտատուրայի գերագոյն սկզբունքը—գյուղացիութեան հետ պրոլետարիատի դաշինքի պահպանութիւնն է, վորպեսզի պրոլետարիատը կարողանա իր ձեռքում պահել ղեկավար դերը եւ պետական իշխանութիւնը» (Լենին, Դ. XVIII, գ. I, ԵԻՄ. 331):

Լենինը հատկապես կանգ է առնում՝ պրոլետարիատի դիկտատուրան այդ կերպ հասկանալու վրա.

«Բանվոր դասակարգի եւ գյուղացիութեան մի-

Ի՞նչպիսի միութիւն է նման պատգամում.

ջև կայացած համաձայնության տակ ինչ ասես կարելի չե հասկանալ: Յեթե նկատի չառնենք, վոր բանվոր դասակարգի տեսակետից համաձայնությունը միայն այն ժամանակ և հանդիսանում թույլատրելի, ճիշտ ու սկզբունքով հնարավոր, յերբ նա պատշապանում և բանվոր դասակարգի զիկտատուրան և հանդիսանում և դասակարգերը վոչնչացնելու միջոցներից մեկը,—այդ դեպքում՝ գյուղացիության հետ բանվոր դասակարգի համաձայնության ֆորմուլան, ի հարկե, մնում և վորպես ֆորմուլա, վոր անց են կացնում իրենց հայացքներում խորհրդային իշխանության և զիկտատուրայի բոլոր թշնամիները» (Լենին, Դ. XVIII, գ. I, ստր. 257):

Տրոցկու գլխավոր սխալներից մեկն այն է, վոր նա չի տեսնում շահագործողների դասակարգի և մանր ապրանքարտադրողների դասակարգի վերաբերմամբ պրոլետարիատի զիկտատուրայի տարբեր ըովանդակությունը: Իսկ նա այդ բանը չի տեսնում այն պատճառով, վոր մանր գյուղացիական տնտեսության վերակազմության խնդիրն առհասարակ համարում և անիրագործելի: Այդ իսկ պատճառով նրա համար պրոլետարիատի զիկտատուրայի հարցն ևս չի կարող դրվել վորպես գյուղացիության հետ միություն, դաշինք կնքելու ձև:

«Հեղափոխական պրոլետարը,—գրում եր Լենինը,— պետք և իմանա, թե ո՛ւմ պիտի ճնշել, ո՛ւմ հետ, յե՛րբ և ի՛նչպես պիտի կարողանալ համաձայնություն կապել» (Լենին, Դ. XV, ստր. 564):

Սակայն, կա նաև մի ուրիշ, տրոցկիզմին հակադիր, և վո՛չ պակաս ֆեասակար սխալ: Այդ սխալի ելությունն այն է, վոր մանր ըուրժուազիայի վերաբերմամբ պրոլետարիատի զիկտատուրայի մեջ տեսնում են միայն միություն: Մոռանում են, վոր դա յուրահատուկ միություն է: Ամլաց-

նում են Լենինի այն միտքը, թե այդ միությունը մանր գյուղացիությանը պրոլետարիատի ղեկավարության յենթարկելու յուրահատուկ մի ձև է՝ ի շահ պրոլետարիատի վերջնական նպատակների համար մղված պայքարի, այն է՝ արտադրության գործիքների սեփականատիրության վոչնչացումն և դասակարգերի վոչնչացումն: Այդ սխալի մասին ընկ. Ստալինը Լենինգրադի կազմակերպության ակտիվին 1926 թվի ապրիլին՝ «Խորհրդային Միության տնտեսական դրության մասին» արած իր ղեկուցման մեջ ասում է.

«Սակայն մենք պաշտպանում ենք վո՛չ ամեն ճեսակ միություն բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության միջև: Մենք կողմնակից ենք այնպիսի միության, վորտեղ ղեկավար դերը պատկանում է բանվոր դասակարգին: Ինչո՞ւ. Վորովհետև առանց բանվոր դասակարգի ղեկավար դերի՝ բանվորների ու գյուղացիների միության սխտեմի մեջ՝ անհնարին է աշխատավորների և շահագործվող մասսաների հաղթանակը կալվածատերերի ու կապիտալիստների վրա:

Յես գիտեմ, վոր ընկերներից վոմանք համաձայն չեն դրան: Նրանք ասում են. միությունը—լավ բան է, բայց ել ինչի՛ համար է բանվոր դասակարգի ղեկավարությունը: Այդ ընկերները չարաչար սխալվում են: Նրանք սխալվում են, վորովհետև չեն հասկանում, թե բանվորների ու գյուղացիների այնպիսի միությունը միայն կա՞րող է հաղթանակել, վորին ղեկավարում է ամենափորձված և ամենահեղափոխական դասակարգը—բանվոր դասակարգը»:

Այդ մտքինը. Ստալինը վերադառնում է «Համ. ԿԿ (բ) Կենտկոմի հուլիս. պլենումի արդյունքների մասին» իր ղեկուցում.

«Կապը (սմիչկա) մեզ պետք է վո՛չ թե նրա համար, վորպեսզի պահպանենք և հավերժացնենք դասա-

կարգերը: Կապը մեզ պետք է նրա համար, վորպեսզի մոտեցնենք գյուղացիությունը բանվոր դասակարգին, վերադաստիարակենք գյուղացիությունը, վերափոխենք ինդիվիդուալիստի նրա հոգեբանությունը, վերամշակենք նրան կոլեկտիվիզմի վոգով և այդպիսով նախապատրաստենք նրա լիկվիդացիան, դասակարգի վոչնչացումը՝ սոցիալիստական հասարակության բաղայի վրա: Ով այդ բանը չի հասկանում կամ չի ուզում ընդունել, նա մարքսիստ չէ, լենինիստ չէ, այլ գյուղական փիլիսոփա չէ, վոր նայում է դեպի յետ, և վոչ թե առաջ:

Մեր յերկրում կապիտալիզմի վերականգնման հնարավորության մասին հարցի լենինյան այդպիսի դրույթին զուգընթաց՝ պետք է քննել նաև մանր բուրժուազիայի այն առանձնահատկությունը, վոր Լենինն անվանում էր «տատանման ուժ»: 1921 թվին տրանսպորտի բանվորների համառուսական համագումարում խոսելով մանր բուրժուազիայի մասին, ընկ. Լենինն իր ճառում ասաց.

«Դա ինքնուրույն դասակարգ է, դա այն դասակարգն է, վոր կալվածատերերին ու կապիտալիստներին վոչնչացնելուց, նրանց վոնդելուց հետո մնում է վորպես միակ դասակարգը, ընդունակ՝ դիմադրելու պրոլետարիատին...

Դուք գիտեք, թե ինչպիսին յե այդ ուժը՝ իր քաղաքական տրամադրության տեսակետից: Դա—սասանման ուժն է... Այն չափով, վոր չափով չի հաջողվում պրոլետարիատին ղեկավարել հեղափոխությունը, այդ ուժը միշտ անցնում է բուրժուազիայի ղեկավարության օսակ» (Լենին, Դ. XVIII, 4. I, ԵԻՊ. 178—179):

Լենինը կարծում էր, թե գյուղացիության վերաբերմամբ բանվոր դասակարգը ճիշտ քաղաքականությամբ կարող է

հասնել այն բանին, վորպեսզի մանր թուրժուազիան ավելի ու ավելի քիչ տատանվի, վորպեսզի բանվոր դասակարգի և գյուղացիության միությունը սոցիալիզմի կառուցման գործում դառնա ավելի ու ավելի ամուր:

Ինչո՞ւմ պետք է կայանա բանվոր դասակարգի այդ ճիշտ քաղաքականությունը գյուղացիության վերաբերմամբ: Լենինի մտածությամբ, այդ քաղաքականությունը կայանում է՝ մի կողմից՝ այն միջոցառումների սխտեմի մեջ, վորոնք կարող եյին ցույց տալ մանր գյուղացիությանը արտադրության սոցիալիստական ձևերի շահավետությունը, այն միջոցառումների սխտեմի մեջ, վորոնք տնտեսապես կշահագորգույին գյուղացիությունը բանվոր դասակարգի հետ միություն կազմելու մեջ: Մյուս կողմից՝ գյուղացիության վերաբերմամբ բանվոր դասակարգի ունեցած ճիշտ քաղաքականությունը յենթադրում է պրոլետարիատի կարողությունը՝

«...համաձայնության գալ միջին գյուղացու հետ, վոչ մի լուպե չհրաժարվելով կուլակի դեմ պայքարից և հաստատապես հենվելով միայն չքավորության վրա» (Լենին, Դ. XV, ԵԹ. 564):

Դա նշանակում է, վոր միջակի հետ սերտ միությունն անհնարին և անհասանելի յե՝ կուլակի վերաբերմամբ առանց վորոշակի, հետևողական, անհաշտ դասակարգային քաղաքականության (ուրեմն պահանջվում է չքավորի մաքսիմալ ակտիվացումն և նրա, վորպես միջակի ղեկավարի, կազմակերպումն՝ կուլակի դեմ տարվող պայքարի մեջ):

Ձիջումների քե-
տիան.

Ինչպես տեսնում ենք, մանր թուրժուազիայի տատանման ուժը պետք է անպայման հաշվի առնի և հաշվի յե առնում կուսակցությունը: Ավելին. կուսակցությունն այդ գործոնը հաշվի յե առնում վոչ միայն միջին գյուղացիության վե-

րաբերմամբ կիրառվելիք տնտեսական միջոցառումների մեջ, այլև, վո՛չ փոքր չափով, կուսակցության դասակարգային ամբողջ քաղաքականության մեջ գյուղում, քաղաքականության, վոր ուղղված է կուլակի դեմ: Այդ և կուսակցության գիծը:

Այդ գծից յերկու թեքում գոյություն ունեն, յերկուսն էլ հավասարաբար ֆլասակար:

Տրոցկիզմը հաշվի չէ առնում մանր բուրժուազիայի տատանման ուժը: Նա կարծում է, վոր այդ տատանումները հիմնականում տանում են դեպի բուրժուազիայի կողմը: Այստեղից առաջանում են տրոցկիստական հետևությունները պրոլետարիատի և գյուղացիության սոցիալիստական միության անհեթեթության ու անիրագործելիության մասին:

Տատանման ուժը հաշվի չեն առնում նաև կուսակցության աջ, ոպորտունիստական տարրերը: Նրանք կարծում են, թե տատանումները հաղթահարելու միակ ուղին հանդիսանում է գյուղացիության հիմնական մասսային անելիք պերմանենտ զիջումների քաղաքականությունը, յերբ այդ մասսան տատանվում է դեպի կապիտալիզմի կողմը, դեպի կուլակի հետ միություն կազմելու կողմը (ընկ. Լյադովի և մյուսների թեորիան): Այդ տեսությունը հենց՝ հանդիսանում է մոռացումն Լենինի մտքի, այն մասին, թե միությունը գյուղացիության հետ՝ պրոլետարիատի պայքարի յուրահատուկ ձև է մանր բուրժուազիայի դեմ՝ հանուն մանր բուրժուական սեփականության վոչնչացման, հանուն դասակարգային հասարակության վոչնչացման: Այդ թեորիան արհամարհում, անտեսում է բանվոր դասակարգի և գյուղացիության միության լենինյան ըմբռնումը, այնպիսի միության, վորտեղ ղեկավար դերը պատկանում է և պետք է պատկանի պրոլետարիատին: Այդ տեսությունը չի հասկանում դասակարգային պայքարի դերը, վորպես այնպիսի

դործոնի, վոր առաջնակարգ նշանակութիւն ունի բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան միութիւնն ամրացնելու և թուլացնելու դործում. նա չի հասկանում բանվոր դասակարգի ղեկավար դերը այդ միութեան մեջ:

Յերկու ֆրոնտ. Հարցի լենինյան դրույքը մեր յերկրի ներսում կապիտալիզմի վերականգման հնարավորութեան մասին չհասկանալը կուսակցութեան աջ, ոպորտունիստական տարրերի կողմից բերում հասցնում և նրանց մինչ այնտեղ, վոր նրանք չեն հասկանում լենինյան ուսմունքը բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան միութեան մասին, լենինյան ուսմունքը պրոլետարիատի զիկտատուրայի մասին և դրանով ել անխուսափելիորեն նրանք հանգում են դասակարգային պայքարը սվաղելուն — դասակարգային թշնամու վտանգը չհասկանալուն:

Վորչափ տրոցկիստները (վորոնք գյուղացիութիւնը գլխավին համարում են ռեակցիոն մասսա, վորոնք առհասարակ չեն հավատում կուլակի դեմ ուղղված գյուղացիական հիմնական մասսայի ու պրոլետարիատի միութեան հնարավորութեանը) գերազնահատում են կուլակի ույժը և նրա ղեկավար իշխող տնտեսական ու քաղաքական դերը գյուղում, — նույնչափ ել աջերը այդ միութեան մեջ չեն տեսնում մանր բուրժուազիայի դեմ պրոլետարիատի պայքարի ձեեր (դրանք չեն հասկանում, վոր մանր բուրժուազիայի տատանումների դեմ կարելի յե և պետք և պայքարել կուլակին մեկուսացնելու քաղաքականութեամբ ու չքավորութիւնը կազմակերպելով) և թերագնահատում են կապիտալիստական տարրերի դերը գյուղում, չեն հասկանում վորոշակի դասակարգային գծի ամբողջ անհրաժեշտութիւնը:

Մեր կուսակցութեան XIV համագումարն արդեն վճռական պայքար հայտարարեց կուսակցական ճիշտ գծից շեղված այս յերկու ժամանակակից թեքումների դեմ:

«Համագումարը վճռականապես դատապարտում է այն թեքումը, վորը կայանում է գյուղում դիֆերենցիացիայի թերազնահատման մեջ, վորը չի տեսնում այն վտանգները, վորոնք կապված են կուլակություն և կապիտալիստական շահագործման տարրեր ձևերի աճման հետ, վորը չի ցանկանում հասկանալ կուլակությունը հակահարված տալու և նրա շահագործական ձգտումների սահմանափակման անհրաժեշտությունը, վորը չի տեսնում, թե պրոլետարիատի կուսակցությունը պարտավոր է կազմակերպել և համախմբել չքավորությունն ու բատրակությունը կուլակի դեմ և նրա դեմ պայքարելու համար»

Համագումարը միաժամանակ նաև այդպիսի վճռականությունը դատապարտում է գյուղում տանելիք կոմունիստական քաղաքականության հիմնական հարցը մթաղներու փորձերը, այսինքն՝ միջակ գյուղացու համար, վորպես յերկրագործության կենտրոնական ֆիգուրի համար, մղվող պայքարի հարցը, և կոոպերացիայի (վորպես գյուղը դեպի սոցիալիզմ տանող շարժման կազմակերպված հիմնական ձևի) հարցը» (Տես «XIV կուսհամագումարի բանաձևերն ու վորոշումները»)։

Ժամանակակից թեքումների այդ բնութագումները հետագա զարգացումն ստացավ ընկ. Ստալինի ճառի մեջ, արտառանած Մոսկվայի Կոմիտեյի և Մոսկվայի Վերահսկիչ Հանձնաժողովի հոկտեմբերյան պլենումում։

«Խնչո՞ւմ է կայանում աջ, բացահայտորեն ոպորտունիստական թեքման վտանգը մեր կուսակցության մեջ, նրանում, վոր նա թերազնահատում է մեր թըշնամիների ուժը, կապիտալիզմի ուժը, չի տեսնում կապիտալիզմի վերականգման վտանգը, չի հասկա-

նում դասակարգային պայքարի մեխանիկան պրո-
լետարիատի դիկտատուրայի պայմաններում, այդ
պատճառով ել հեշտությամբ ուզում ե գիշումներ
անել կապիտալիզմին, պահանջելով իջեցնել մեր
ինդուստրիայի դարգացման տեմպը, թեթևացումն
պահանջելով գյուղի ու քաղաքի կապիտալիստա-
կան տարրերի համար, պահանջելով՝ յետին պլանի
վրա քաշել կոլտնտեսություններին և խորհրտնտեսու-
թյուններին վերաբերյալ հարցերը, պահանջելով մեղ-
մացնել արտաքին առևտրի մոնոպոլիան և այլն և այլն։
Անկասկած ե, վոր մեր կուսակցության մեջ աջ թեք-
ման հաղթանակը ազատություն կտար կապիտալիզմի
ուժերին, կքանդեր պրոլետարիատի հեղափոխական
դիրքերը և կբարձրացներ կապիտալիզմը վերականգ-
նելու շանսերը մեր յերկրում։

Ինչո՞ւ ե կայանում ձախ (տրոցկիստական) թեք-
ման վտանգը մեր կուսակցության մեջ։ Նրանում,
վոր նա զեռագնահատում ե մեր թշնամիների ուժը,
կապիտալիզմի ուժը, տեսնում ե միայն կապիտա-
լիզմի ուժը, տեսնում ե միայն կապիտալիզմի վերա-
կանգման հնարավորությունը, ըայց չի տեսնում մեր
յերկրի ուժերով սոցիալիզմի կառուցման հնարավորու-
թյունը, ընկնում ե հուսափատության մեջ և ստիպ-
ված՝ միջիթարում ե իրեն մեր կուսակցության մեջ
տերմիդորիականության մասին արած շաղակրատան-
քով։ Լենինի այն խոսքերից, թե «քանի դեռ մենք ապ-
րում ենք մանր գյուղացիական յերկրում, կապիտա-
լիզմի համար Ռուսաստանում կա տնտեսական ավելի
կայուն բազա, քան կոմունիզմի համար»,—Լենինի այդ
խոսքերից ձախ թեքումն անում ե այն սխալ հետևու-
թյունը, իբր իՍՍՀՄ մեջ առհասարակ անհնարին ե սոցիա-

լիզմի կառուցումն ավարտելը, իբր բանվոր դասակարգի ու գյուղացիության միության դադարաբը հնացած դադարի է, իբր յեթե Արեմուտքում հաղթանակած հեղափոխության կողմից սղնուլթյուն չհասնի մեզ, պրոլետարիատի դիկտատուրան ԽՍՀՄ մեջ պետք է տապալվի կամ այլասերվի...» (Ստալին—1928 թ. հոկտեմբերին Համ Կ Կ (բ) Մոսկվայի Կոմիտեյի և Մոսկ. Վերահսկ. Հանձնաժողովի պլենումում արտասանած ճառը)։

3. ԻՆՉՈՒ ՊԵՏՔ Ե ԱՅԺՄ ՄՐՎԻ ԱԶ ՎՏԱՆԳԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՐՑԸ

Կոմիսներն VI Կոնգրեսը բանվորական շարժման հեռանկարների յեղ աջ վրձանցի մասին.

Վորպեսդի հասկանալի լինի, թե ինչո՞ւ ներկա մոմենտում առանձին ուժով հրապարակ է դրվում աջ վտանգին վերաբերյալ հարցը միջազգային բանվորական շարժման և Կոմիտեներնի մեջ, պետք է դիմել միջազգային բանվորական շարժման արդի կացության ու այն հեռանկարների վերլուծությանը, վորոնք տրված են Կոմիտեների VI կոնգրեսի թեզիսներում։ Ներկա շրջանի առանձնահատկությունն այն է, վոր կապիտալիստական ստաբիլիզացիան (այժմ այդ արդեն պարզ յերևում է) վոչ միայն չվերացրեց կապիտալիզմի հակասությունները, այլև, ընդհակառակը, սրեց դրանք։ Այդ հակասությունները դնում են դասակարգային պայքարի ուժեղացման ու սրման (լարման) գծով, իմպերիալիստական պատերազմների, հետեապես՝ նաև քաղաքացիական պատերազմների նոր շարքի մերձեցման (նախապատրաստության) գծով, և կապիտալիստական աշխարհի ու ԽՍՀ Միության փոխհարաբերությունների լարման գծով։ Միջազգային բանվորական շարժումը,

իմպերիալիստական պատերազմից հետո, մտնում է իր վերելքի յերրորդ շրջանը:

«Յերրորդ շրջանը հիմնականում այն շրջանն է, յերբ կապիտալիզմի եկոնոմիկան անցնում է մինչպատերազմյան մակարդակից, յերբ ԽՍՀՄ եկոնոմիկան եւ համարյա միաժամանակ անցնում է այդ մակարդակից (այսպես կոչված՝ «եկոնոստրուկտիվ շրջանի»), նոր տեխնիկայի բազայի վրա տնտեսության սոցիալիստական ձևերի հետագա զարգացման սկիզբը): Կապիտալիստական աշխարհի համար այդ շրջանը տեխնիկայի արագ աճման շրջանն է, կարտելների, տրեստների, դեպի պետական կապիտալիզմը ունեցած ձգտումների ուղեղ աճման և միաժամանակ համաշխարհային տնտեսության հակասությունների հզոր զարգացման շրջանն է, յերբ համաշխարհային տնտեսությունը շարժվում է այնպիսի ձևերով, վորոնք վորոշվում են կապիտալիզմի ճղնաժամի նախընթաց ամբողջ ընթացքով (սահմանափակված նեղ շուկաներ, ԽՍՀՄ, դադութային շարժումներ, իմպերիալիզմի ներքին հակասությունների աճումն): Այդ յերրորդ շրջանը, վոր առանձին սրությամբ լարեց հակասությունները արտադրողական ույժերի աճման ու նեղցած շուկաների միջև, անխուսափելի յե դարձնում իմպերիալիստական պատերազմների նոր շարքը իմպերիալիստական պետությունների միջև, ԽՍՀՄ դեմ նրանց մղելիք պատերազմները, ազգային-ազատագրական պատերազմները իմպերիալիզմի և իմպերիալիստների ինտերվենցիայի դեմ, անխուսափելի յե դարձնում դասակարգային հակայական բաղխումները: Սրելով միջազգային բոլոր հակասությունները (հակասություններ կապիտալիստական յերկրների ու ԽՍՀՄ միջև, Հյուսիսային Զինաստանի ռազմական

ռկուեալացիան, վորպես Զինաստանը բաժանելու և իմպերիալիստների միջև բորբոքվելիք պայքարի սկիզբ), սրելով ներքին հակասությունները կապիտալիստական յերկրներում (բանվոր դասակարգի ճախանալու պրոցեսս, դասակարգային պայքարի լարումն), ազատություն տալով զաղութային շարժմանը (Զինաստան, Հնդկաստան, Յեդիպտոս, Սիրիա),—այդ շրջանը կապիտալիստական ստաբիլիզացիայի հակասությունների հետագա զարգացման միջոցով անխուսափելիորեն տանում և դեպի կապիտալիստական ստաբիլիզացիայի հետագա ցնցումն ու քայքայումը և դեպի կապիտալիզմի ընդհանուր ճգնաժամի սաստիկ սրումն» (Կոմինտերնի VI կոնգրեսի թեզիսներն ու վորոշումները, ВВП. I, стр. 20):

Կոմմունիստական կուսակցությունների առաջ կանգնում և մարտական մի խնդիր—պատրաստել բանվոր դասակարգը ապագայի դասակարգային ճակատամարտների համար: Այդ պատրաստությունն, ամենից առաջ, նշանակում է՝ պայքար սոցիալ-դեմոկրատիայի և կոմկուսների մեջ յեղած աջ տարրերի դեմ: Հիշենք վերևում բերած՝ Լենինի նախազգուշացումը, վոր նա 1920 թվին արել և իտալական կոմունիստական կուսակցությանը.

«Սերրատին չհասկացավ անցողիկ այն մոմենտի առանձնահատկությունը, վորը կա Իտալիայում, վորտեղ, ընդհանուրի խոստովանությամբ, գործը գնում է դեպի վնասական նակասամարտները պրոլետարիատի ու բուրժուազիայի միջեմ՝ պեսական իշխանությունը սիրտնալու համար: Այդ մոմենտին վո՛չ մայն անպայման անհրաժեշտ է կուսակցությունից հեռացնել մենշեիկներին, ռեֆորմիստներին ու տոլրատիականներին, այլև կարող է ոգտակար լինել՝ պատասխանատու ամեն պաշ-

տոնից հեռացնել առաջնակարգ այն կոմունիստներին, վորոնք ընդունակ են տատանվելու և տատանումներ առաջացնելու՝ ռեֆորմիստներին հետ «միություն» կազմելու ուղղությամբ:

Կբերեմ մի շոշափելի որինակ: Ռուսաստանում Հոկտեմբերյան հեղափոխությունից անմիջապես առաջ և հենց նրանից հետո մի շարք առաջնակարգ կոմունիստներ Ռուսաստանում սխալ արին... Այնպիսի ակա-նավոր բոլշևիկներ, ինչպեսին են Զինովյեվը, Կամենևը, Ռիկովը, Նոդինը, Միլյուտինը, իմ նշած շրջանում դրսե-վորեցին տատանումներ, յերկյուղ կրելով, թե բոլշևիկ ները չափազանց մեկուսացնում են իրենց, չափազանց ռիսկով են դիմում ապստամբության, չափազանց անզի-ջողամիտ են «մենշևիկներին» և «սոցիալիստ-հեղափոխա-կաններին» վորոշ մասի վերաբերմամբ: Կոնֆլիկտը հա-սավ մինչ այնտեղ, վոր վերոհիշյալ ընկերները դեմոնստ-րատիվ կերպով հեռացան կուսակցական և խորհրդա-յին աշխատանքի բոլոր պատասխանատու պաշտոննե-րից՝ ի մեծ ուրախություն խորհրդային հեղափոխու-թյան թշնամիներին: Բանը հասավ այնտեղ, վոր մեր կուսակցության Կենտկոմը կատաղի բանավեճ սկսեց հրաժարական տված ընկերների դեմ:

Այդպիսով, Լենինը հաշվի առնելով իմպերիալիստական պատերազմից հետո մի շարք հեղափոխական յեղևթների վորձը, նախազգուշացնում և կոմկուսներին, թե—

«Հեղափոխության ցախորեյին յեվ նրա հաղթանակի համար մղվող ամենակասաղի պայքարի մոմենտներին կուսակցության մեջ ամենաքեթիլ ջասանումներն ընդու-նակ են վոչնչացնել ամեն բան, ջապալել հեղափոխու-թյունը, իսկ իսխանությունը պրոլետարիատի ձեռքից՝ վորովհետև այդ իշխանությունը դեռ թույլ և, վորով-

հետեւ նրա վրա արվող դրոհը դեռ սաստիկ զորեղ և Յեթե տատանվող տռաշնորդները այդ ժամանակ քաշվում են մի կողմ, դա վո'չ թե թուլացնում, այլ ուժեղացնում և թե՛ կուսակցությունը, թե՛ բանվորական շարժումը և թե հեղափոխությունը:

Իտալիայում հեղափոխության հաղթանակի համար այժմ ամենաանհրաժեշտը և անպայման անհրաժեշտը այն է, վորպեսզի Իտալիայում հեղափոխական պրոլետարիատի իրական ավանդարդը դառնա լիովին կոմունիստական կուսակցություն, վորն ընդունակ չի լինելու (ընդդժումը Լենինինն և—Յմբ.) տատանվելու և թուլություն գրսեօրելու վճռական մոմենտին,—կուսակցություն, վոր կարողանա իր մեջ հավաքել-կենտրոնացնել մաքսիմալ ֆանատիզմ, անձնվիրություն հեղափոխությանը, յեռանդ, սխրալի համարձակություն և վճռականություն:

Անհրաժեշտ և հաղթանակել չստիպանց դժվար, ծանր, հսկայական զոհեր պահանջող պայքարում, պետք է պաշտպանել ձեռք գցած իշխանությունը այնպիսի պարագայում, յերբ ամբողջ աշխարհի բուրժուազիան աներեհակայելիորեն սրում է իր հանցափորձերը, ինտրիգները, բամբասանքները, ամբաստանությունները և բռնությունները. պետք է պաշտպանել ձեռք գցած իշխանությունը այնպիսի պարագայում, յերբ ամենավսանգավոր տեսանումներ են դրսևվորում ամեն տեսակ տուրատիանականը, ամեն կարգի «ցենտրիստը», ամեն կարգի սոցիալ-դեմոկրատը, սոցիալիստը, անարխիստը: Այդ մոմենտում, այդ պարագայում կուսակցությունը պետք է հարյուր անգամ ավելի հաստատակամ, վճռական, համարձակ, անձնվիր լիվ անողոք

լինի, քան սովորական կամ ավելի պակաս դժվար ժամանակ» (Լենին Դ. XVII, սր. 373—374),

Հենց այդ ձևով ել ընկ. Լենինը հարցը դնում եր նաև 1920 թվից մի փոքր ավելի առաջ և անկախ՝ անմիջական հեղափոխական պարագայից, բայց կապված իմպերիալիստական պատերազմի հետ։ Նա վորոնում է այն հանգամանքի պատճառները, թե ինչո՞ւ II ինտերնացիոնալը բաժան-բաժան յեղավ, քայքայվեց ճիշտ այն ժամանակ, յերբ նա պետք է խաղար խոշոր հեղափոխական դեր։ Լենինը պնդում է, վոր II ինտերնացիոնալի կուսակցուլթյան կողմից բանվոր դասակարգի գործին դավաճանելը ընավ պատահական չի։

«Պատերազմը բացահայտորեն ցույց տվեց, վոր կրիզիսի մոմենտին (իսկ իմպերիալիզմի եպոխան անխուսափելիորեն կլինի ամեն կարգի նգնաժամերի եպոխա) ոպորտունիստների հսկայական մասսան, վորին պաշտպանում և հաճախ ուղղություն է տալիս բուրժուազիան (դա առանձնապես կարևոր է), վազում, անցնում է նրա կողմը, դավաճանում է սոցիալիզմին, վնասում է բանվորական գործին և սպանում է այն։ Ամեն նգնաժամի ժամանակ բուրժուազիան պիտի ոգնի ոպորտունիստներին... Ոպորտունիստները — պրոլետարական հեղափոխության բուրժուական թշնամիներն են, վորոնք խաղաղ ժամանակ տանում են իրենց բուրժուական աշխատանքը թագուն, պահվելով բանվորական կուսակցությունների ներսում, իսկ կրիզիսի շրջանում միանգամից (ընդգծումը Լենինինն է։—Խմբ.) հանդիսանում են միացյալ ամբողջ բուրժուազիայի աշկարա դաշնակիցները... Ով մեր ապրած դեպքերից հետո չի հասկացել այդ նեմարտոքյունը, նա անհուսալի կերպով խաբում է քե՛ իրեն, քե՛ բանվորներին» (Լենին, Դ. XIII, սր. 31—32),

Այժմ, յերբ աշխարհը նորից կանգնած է իմպերիալիստական նոր պատերազմների և ԽՍՀՄ դեմ ինտերվենցիաների նոր փորձերի դիմաց,—չափազանց սգտակար է հիշել Լենինի այդ խոսքերը: Չե՞ վոր դրուժյունն այժմ ավելի սուր է, քան 1914 թվին, վորովհետև այժմ ամբողջ աշխարհը գիտե, վոր իմպերիալիստական պատերազմը անխուսափելիորեն (այժմյան պայմաններում) կփոխվի քաղաքացիական պատերազմի: Յեկնելով հենց այն հանգամանքից, վոր մենք կանգնած ենք իմպերիալիստական պատերազմների և պրոլետարական հեղափոխությունների նոր շարքի դիմաց, պետք է գնահատել դրուժյունը նաև կոմինտերնի մեջ:

Չպետք է մոռանալ Լենինի [հիշեցումն այն մասին, վոր ոպորտունիստական դավաճանությունների, «դեռ ու գեն ընկնելու» վտանգը կայանում է վո՛չ թե առանձին առաջնորդների դավաճանության մեջ, այլ վոր Շերանց նշանակութունը վորոշվում է մանր բուրժուական ոպորտունիստների խավի և հոսանքի գոյությամբ]:

Մանր բուրժուազիայի և բուրժուական (սոցիալ դեմոկրատական և ուրիշ ամեն կարգի) ազդեցության տակ գտնվող բանվորների գլխավոր տատանումները վորքան ավելի մոտ են իմպերիալիստական պատերազմներին ու դասակարգերի վճռական ճակատամարտներին, այնքան ավելի ու ավելի յեն մղում նրանց հաշտվելու կապիտալիզմի հետ, յետաձգելու դասակարգային բաղխումները և այդ հսկայական բաղխումների դիմաց տեղի տալու:

Սակայն, պայքարի սրումը դեպի աջ, բնավ չի նշանակում պայքարի մեղմացումն դեպի ձախ: Ընդհակառակը: Աջ վտանգի դեմ հաջող պայքարը հնարավոր է միայն այն դեպքում, յերբ կոմկուսն իր շուրջը կհամախմբի բանվորական մասսաները, վորին արգելք են հանդիսանում հենց

ձախերը, վորոնք չեն հասկանում, թե անհրաժեշտ է մասսաները գրավել, համախմբել կոմկուսների շուրջը:

«Կոմունիստական կուսակցությունների ներսում ներկայումս—կապիտալիզմի մասնակի ստաբիլիզացիայի հիման վրա և սոցիալ դեմոկրատիայի ազդեցության անմիջական հետևանքով—թեքման գլխավոր դիժը քաղաքական ուղիղ դիրքից գնում է դեպի աջ: Դա արտահայտվում է «լեզալիզմի» և ավելորդ որինահնազանդության մնացորդների մեջ, գործադուլային շարժման վերաբերմամբ «խվոստիզմի» մեջ, դեպի սոցիալ-դեմոկրատիան ունեցած սխալ վերաբերմունքի (որինակ՝ վորոշ դիմադրությունը Կիկո IX պլենումի վորոշումներին), միջազգային դեպքերի վերաբերմամբ վո՛չ բավարար հակազդեցության մեջ եայլն: Այդ ազբեփումները, յեւր գոյություն ունեն համեմատաբար ուժեղ սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցություններ, առանձնապես վսանգավոր են, յեվ պայքարը նրանց դեմ պեճֆ է դրվի առաջին պլանի վրա, վորը յեվ պահանջում է սիսեմասիկ պայքար կուսակցությանը ներսում աջ հուսանքների նկատմամբ, հաճեվողական վերաբերմունքի դեմ: Սակայն, դրան զուգընթաց կան նաև «ձախ» թեքումներ, վորոնք արտահայտվում են միասնական ֆրոնտի տակտիկան բացասելու վորոշ տենդենցի մեջ, պրոֆմիտութենական աշխատանքի խոշոր նշանակությունը չհասկանալու մեջ, հեղափոխական ֆռազայի քաղաքականության մեջ և — Զինաստանում—պոտոչական տենդենցների մեջ» (Կոմիտեերնի VI կոնգրեսի թեզիսներն ու բանաձեերը, вып. I, стр. 77):

Ընկ. Ստալինը Մոսկվայի Կոմիտեյի և Մոսկվայի Վերահսկիչ Հանձնաժողովի հոկտեմբերյան պլենումում արտառա-

նած իր ճառում հետեյալ ձևով բնորոշեց աջ թեքումը կապիտալիզմի պայմաններում.

«Կոմունիզմի մեջ աջ թեքումը կապիտալիզմի պայմաններում նշանակում է կոմունիստների մի մասի տենդենց, հակամիտություն, ճիշտ ե, դեռ չձևակերպված և նույնիսկ չգիտակցված, բայց այնուամենայնիվ՝ հակամիտություն՝ հեռանալու մարքսիզմի հեղափոխական դժից դեպի սոցիալ-դեմոկրատիայի կողմը: Յերբ կոմունիստներին վորոշ շրջանները բացասում են բնորակաւ պայքարի մեջ (Ֆրանսիա) «դասակարգը դասակարգի դեմ» լոգունդի նպատակահարմարությունը, կամ դուրս են գալիս կոմկուսների ինքնուրույն թեկնածուների դեմ (Սնդլիա), կամ չեն կամենում սրել պայքարի հարցը «ձախ» սոցիալ-դեմոկրատիայի դեմ (Գերմանիա) եայլն եայլն,—դա նշանակում է, վոր կոմկուսների ներսում կան մարդիկ, վորոնք աշխատում են կոմունիզմը հարմարեցնել դեմոկրատիզմին: Աջ թեքման հաղթանակը կապիտալիստական յերկրների կոմկուսներում կնշանակել կոմկուսների զաղափարական կործանումն և սոցիալ-դեմոկրատիզմի հսկայական ուժեղացումն: Իսկ ի՞նչ է նշանակում սոցիալ-դեմոկրատիզմի հսկայական ուժեղացումն: Իա կապիտալիզմի ուժեղացումն ու ամրացումն է, վորովհետեւ սոցիալ-դեմոկրատիան հանդիսանում է կապիտալիզմի գլխավոր հենակը բանվոր դասակարգի մեջ: Հետեաբար, աջ թեքման հաղթանակը կապիտալիստական յերկրների կոմկուսներում տանում է դեպի այն պայմանների աճումն, վորոնք անհրաժեշտ են կապիտալիզմի պահպանության համար» (Մտալին.—Համ.ԿԿ(բ)Մոսկվայի Կոմիտեյի ե Մոսկ. Վերահսկ. Հանձնաժողովի պլենումում արտասանած ճառը):

Մենք վերևում արդեն ասացինք այն
Գասակարգերի մասին, թե թեքումների հիմքը (այն հողի
փոխադարձ- հիմքը, վոր սնում է նրանց) հանդիսա-
բուրյունը. և
այն ազդեցությունը, վոր ունի այդ մանր
բուրժուական տարերքը պրոլետարիատի (իւր կազմով և
դասակարգային տոկունության աստիճանով վո՛չ միատե-
սակ) առանձին խավերի վրա: Կապիտալիզմի և բանվոր դա-
սակարգի միջև դասակարգային պայքարի պարագայում
(մանավանդ այն մեծ բեկումների մոմենտներին, վորոնք
կապված են դասակարգային ուժերի վերախմբավորման
հետ) մանր բուրժուական տատանվում է մերթ այս, մերթ
այն կողմը, և այդ բանը առաջ է բերում աջ ու ձախ»
մանր բուրժուական տրամադրություններ նաև բանվորա-
կան շարժման մեջ:

Մեր յերկրում կա դասակարգային պայքար (կրկնակի
պայքար—յերկրի ներսում և կապիտալիստական աշխարհի
ու խՍՀՄ միջև), մեր յերկրում, ուր մանր բուրժուական
(գյուղացիությունը) թվով զերակշռում է: Դա արդեն միան-
գամայն բավարար հող և բոլոր և ամեն տեսակ թեքում-
ների համար—թե աջ և թե ձախ:

Պետք է հաշվի առնել, վոր սոցիալիզմի կառուցման
հաջողությունները կապված են դասակարգային պայքարի
սրման հետ:

Ուստի, յեթե մենք ուզում ենք պարզել այն կոնկրետ
պայմանները, վորոնք տվյալ ետապում վորոշում են թե-
քումների վտանգը, մենք անհրաժեշտաբար պետք է քննենք,
թեկուզ ընդհանուր գծերով, դասակարգերի կոնկրետ փոխ-
հարաբերությունը, թե ինչպե՛ս է այն զարգանում այժմ
մեր յերկրում:

Առաջին:—Բանվոր դասակարգը արշա-
Բանվոր դասա- ղում և կապիտալիզմի վրա և վարում է
կարգը. սոցիալիզմի շինարարությունը: Սոցիալիս-
տական շինարարության աճման հետ միա-

սին աճում է նաև ինքը բանվոր դասակարգը և ավելի ու
ավելի կոնսոլիդացման և յենթարկվում: Դասակարգային
գիտակցության հսկայական աճումը, մյուս բոլոր դասակար-
գերի համեմատությամբ՝ պրոլետարիատի ակտիվության
ամենամեծ աճումը իրենց արտահայտությունն են դառնում
թե՛ յերկրի կառավարման մեջ նորանոր կադրեր առաջ
քաշելու իրողության մեջ և թե մեր կուսակցության շուրջը
ավելի ու ավելի մասսաներ համախմբվելու մեջ:

Բայց միաժամանակ պետք է հաշվի առնել և այն, Վոր
բանվոր դասակարգը բնավ միատարր չէ, և սոցիալիզմի
աճումը, պրոլետարիատի քանակության աճումը պայմա-
նավորում են, ղգալի չափով, նրա այդ վո՛չ միատարրու-
թյունը: Եւ չենք խոսում այն մասին, Վոր ինքը բան-
վոր դասակարգը մեղանում բացառապես ուժեղ կերպով
կապված է գյուղի հետ, նրա մեջ մշտապես նոր ուժեր են
լցվում անմիջապես գյուղից և քաղաքի մանր բուրժուազիա-
յից: Այդ շերտերը բերում են իրենց հետ մանր բուրժուա-
կան տատանումներ՝ մանր բուրժուական ռեֆորմիզմի,
ոպորտունիզմի, ինչպես նաև մանր բուրժուական հեղափո-
խականության արամադրությունների ձևով:

Սակայն, դրանից զատ, չպետք է մոռանալ, Վոր մեր
բանվոր դասակարգի մեջ, չքավոր ու սակավունակ միջին
գյուղացիության ներկայացուցիչների հետ միասին (դրանք,
իհարկե, ճնշող մեծամասնություն են կազմում) ներս են
սպրդում նաև այնպիսի տարրեր, Վորոնք կապված են վե՛չ
թե չքավոր ու սակավունակ տնտեսությունների հետ, այլ
գյուղի ունեւոր և նույնիսկ շահագործող տնտեսությունների

հետո Այդ դրուժյունը (այսինքն՝ դյուղի ունեոր մասի կողմից վորոշ հոսանքը դեպի քաղաք, դեպի բանվոր դասակարգի շարքերը) հետևանք է այն բանի, վոր բանվոր դասակարգը մեր յերկրում իշխող դասակարգ է, վորպիսի հանգամանքը չի կարող «բամսվելու» ցանկուժյուն չառաջացնել բանվոր դասակարգին խորթ տարրերի մեջ (մանավանդ այժմ, յերբ բանվոր դասակարգի նյութական և կուլտուրական մակարդակը սաստիկ բարձրացել է)։ Պետք է հաշվի առնել այդ մոմենտը, այսինքն՝ յերբ բանվոր դասակարգի մեջ կան դյուղի պրոլետարականացող խավերից դուրս յեկած ու բանվորական միջավայրում դեռ չմտափոխված տարրեր, այլ և ուղղակի դասակարգայնորեն թշնամի տարրեր (կուլակային յելուժները վորոշ գործարաններում)։

Վորպես այդ մոմենտի հաշվառման որինակ կարելի չե վերցնել այն, ինչ ասել է Լենինը 1922 թվին, կուսակցության XI համագումարում արած իր գեկուցման մեջ.

«Շատ հաճախ, յերբ ասում են «բանվորներ», կարծում են թե դա նշանակում է ֆաբրիկ-գործարանային պրոլետարիատ։ Բնավ այդ չի նշանակում։ Մեզանում պատերազմի ժամանակ ֆաբրիկ և գործարան մտան այնպիսի մարդիկ, վորոնք ամենևին պրոլետարներ չեյին, և գործարան գնացին վորպեսզի այնտեղ պահվեն պատերազմից։ Մի՞թե այժմ մեզանում հասարակական և տնտեսական պայմաններն այնպես են, վոր ֆաբրիկ ու գործարան են գնում իսկական պրոլետարները։ Դա ճիշտ չէ։ Դա ճիշտ է ըստ Մարքսի, բայց Մարքսը գրել է վոչ թե Ռուսաստանի համար, այլ ամբողջ կապիտալիզմի համար ընդհանուր առմամբ, սկսած XV դարից։ 600 տարվա ընթացքում դա ճիշտ է յեղել, իսկ այժման Ռուսաստանի համար ճիշտ չէ։ Միշտ և ամեն քայլափոխում այն ժամանակ ֆաբրիկ

եյին գնում վա՛չ թե պրոլետարները, այլ ամեն տեսակ պատահական տարրեր» (Լենին, Դ. XVIII, 4. II, стр. 51):

Սակայն, յեթե իմպերիալիստական պատերազմի ժամանակ գործարան եր գնում, ինչպես Լենինն է նշում, նաև խորթ տարրը, վորպեսզի այնտեղ պահվի պատերազմից,— յեթե սովի տարիներին, յերբ իսկական պրոլետարների խոշոր մասը ֆրոնտում եր, բանվոր դասակարգի մեջ լցվում եյին նրան խորթ տարրեր այն պատճառով, վոր բանվորներն ստանում եյին, թեկուզ փոքրիկ, այնուամենայնիվ՝ պայով,—հապա՛ այժմ չի կարելի հաշվի չառնել, վոր բանվոր դասակարգի իշխող դրուժյունը, բանվոր դասակարգի կյանքի նյութական և կուլտուրական մակարդակի աճումը նույնպես պետք է անխուսափելիորեն առաջացնեն բանվոր դասակարգի վորոշ պղտորումն ուտար տարրերով: Խհարկե, նրանք չեն, վոր վորոշում են բանվոր դասակարգի գեմքը: Բայց նրանք կարող են ազդել և ազդում են ավելի նվազ կայուն, դասակարգայնորեն ավելի պակաս դիմացկուն տարրերի վրա (բանվոր դասակարգի մեջ): Այս ամենը միասին վերցրած՝ չի կարող բանվոր դասակարգի մեջ առաջ չբերել մանր բուրժուական տատանումների արտահայտություններ, մանավանդ աջ տեսակի ապտահայտություններ:

Յեկրորդ:—Մենք սկսում ենք լրջորեն և Գյուղացիութ- ինչպես հարկն է վերակառուցել գյուղը: րյունը. Սկսում է ճաքճվել և փուլ դալ սեփական- կանատիրական կենցաղի ձևը: Գյուղատն- տեսական արտադրանքների շրջանառության պրոցեսների կոռալերացիայից մենք անցնում ենք գյուղատնտեսական արտադրության կոռալերացմանը:

Այժմ «ով—ում?» հարցը

«...առևտրի ասպարիզից փոխադրվում է արտա- դրության ասպարիզը, տնայնագործության արտա-

դրության ասպարեզը, գյուղատնտեսական արտադրութեան ասպարեզը...» (Ստալին.— Կենտկոմի քաղաքական հաշվետվութիւնը XV համագումարին):

Զբաղվորութիւնն ավելի սերտորեն ե համախմբվում պրոլետարիատի շուրջը, ավելի ակտիվ մասնակցութիւն ցույց տալով գյուղի վերակառուցման գործին, հանդիսանալով պրոլետարիատի հենակը՝ հոգուտ միջին տարրի, ինչպես նաև կուլակին խրկելու համար մղվող պայքարում: Իհարկե, չպետք ե թերազնահատել կուլակի ճնշեցական հեղինակութեան դերը: Զպետք ե աչքաթող անել ե այն, վոր դիֆերենցիացիայի փաստն ինքնին, չբաւորների մի մասը հասցնելով պրոլետարիզացման, չի կարող դժգոհութեան վորոշ տարրեր չստեղծել նրա շարքերում:

Բանվոր դասակարգի հարաբերութիւնը գյուղացիութեան կենտրոնական ֆիգուրի—միջին խավի—հետ, անկասկած, միութեան հարաբերութիւն ե: Իհարկե, թե՛ դասակարգային պայքարի սրումը, թե՛ անցյալ տարվա տնտեսական դժվարութիւնները, թե՛ արտակարգ միջոցների կիրառման մեջ յեղած սխալները չեյին կարող միջին խավի մեջ չստեղծել վորոշ անվստահութիւն, վորոշ տատանումներ: Դա անխուսափելի յե՛ դասակարգային լուրջ վերախմբավորումների մոմենտներին: Սակայն, միանգամայն պարզորոշ այդ մասին ասացին Համ.ԿԿ(բ) Կենտկոմի վերջին պլենումները, թե բանվոր դասակարգի ու գյուղացիութեան միութիւնը խախտված չե ե խոսք չի կարող լինել այդ միութեան լուծման մասին: Այժմ բանվոր դասակարգի դիմաց դրվում ե առաջնակարգ խնդիր—ե՛լ ավելի ամրապնդել միութիւնը միջին խավի հետ՝ կուլակի դեմ մղվող պայքարի ե գյուղի արտադրողական կոոպերացման հիման վրա:

Վնասակար կլինի թերազնահատել, վոր այդ վերակառուցման ամբողջ անհրաժեշտութեան հետ միասին (վոր

միջակ գյուղացին, և մանավանդ չքավորը, զգում ե) գյուղում մենք կհանդիպենք բեկվող կենցաղի հսկայական ընդդիմադրությունը, անհատական անշարժությունը և իր անհատական տնտեսությունը կառչելու հսկայական ճիգերին:

Լենինն ասում ե.

«Վոչնչացնել դասակարգերը—նշանակում ե՝ վոչ միայն վտարել կալվածատերերին ու կապիտալիստներին,—մենք այդ բանն իրագործեցինք համեմատաբար հեշտությամբ,—դա նշանակում ե՝ վոչնչացնել նաև մանր ապրանքարտադրողներին, իսկ նրանց չի կարելի վտարել, չի կարելի ճնշել, նրանց հետ պետք ե համակերպվել—ապրել, նրանց կարելի չե (և պետք ե) վերափոխել, վերադաստիարակել՝ սակայն չափազանց յերկարատե, դանդաղ, զգուշ կազմակերպչական աշխատանքով...»

Միլիոնների, տասնյակ միլիոնների սովորույթի ուժը ամենասարսափելի ուժն ե» (Լենին, Դ. XVII, стр. 136):

Այն հանգամանքը, վոր մենք այժմ մոտեցանք «կազմակերպչական» այդ խնդրի լուրջ լուծմանը, անխուսափելիորեն առաջ կբերի միջին գյուղացիություն շարքերում, մասամբ նաև չքավորության մեջ, մանր բուրժուական տատանում, ինչպես նաև առաջ կբերի մանր բուրժուական հակահարված ընդդիմ պրոլետարիատի կոլլեկտիվիզատորական, «կազմակերպչական» աշխատանքին: Այդ տատանումներն առանձնապես հնարավոր ու հավանական են, վոր մանր սեփականատիրական գյուղացիական կենցաղի սոցիալիստական վերակառուցման հսկայական խնդիրը տեղի ունի մեղանում այնպիսի պարագայում, յերբ գյուղում մենք ունենք, մանավանդ միջին գյուղացիության վերին խավերում, գծով, անհատական տրամադրությունների աճումն՝ արդյունավետության և կուտակումների այնպիսի աճման

հիման վրա, վորի մասին ասված է Համ.ԿԿ(բ) Կենտկոմի ապրիլյան և հուլիսյան պլենումների բանաձևերում (ի միջի այլոց, այդ բանը բավական պայծառ իր արտահայտությունն է դրոշմում աղանդավորության աճումի մեջ): Այդ ամենին միանում է դասակարգային պայքարի սրման մոմենտը: Իհարկե, կուլակը կոգտագործի թե՛ անշարժության ուժը—«սովորույթի ուժը», թե գծուծության տրամադրությունը մեր դեմ, կուսակցության սոցիալիստական, դասակարգային քաղաքականության դեմ գյուղում, ինչպես նաև ինդուստրիալ մեծ Դանշանակում և, վոր դասակարգային պայքարի սրումով և տնտեսական դժվարությունների հետևանքով կրկնապատկված՝ անհատական կենցաղի անշարժության ուժը, «գյուղական կյանքի այն «իդիոտիզմի» ուժը, վորի մասին ասել է Նոգեկսը և վորը մենք սկսում ենք բեկանել իր արմատում,—պիտի ճնշի մեզ, պիտի զգալ տա իրեն՝ թե բանվոր դասակարգի մեջ և թե կուսակցության մեջ:

«Նրանք (մանր ապրանքարտադրողները:—Խմբ.) ամեն կողմով շրջափակում են պրոլետարիատին մանր բուրժուական տարերքով, նրան համակում են դրանով, նրան այլասերում դրանով, մշտապես պրոլետարիատի շարքերում առաջացնում են մանր բուրժուական կամագրկության, բաժան-բաժանության, ինդիվիդուալիզմի, վոգեգրավչանքից դեպի հուսահատության անցնելու ռեցիդիվներ» («Զախության» մանկական հիվանդությունը կոմունիզմի մեջ», Լենին, Դ. XVII, ԵՄ. 136):

ՅԵՐԴՐՈՂ:—Տնտեսության սոցիալիստական սեկտորի աճման հետ միասին բերքավաճ ԵԱՐԵՐ. ռատ վերջին յերեք տարին իրենց զգալովին արդյունքատվության աճման մեջ գյուղում, մանավանդ նրա ունեոր ու կուլակային վերին խավերում, և այդ ֆրոնտում կուլակի վորոշ աճման մեջ:

Այդ մոմենտներն իրենց արտահայտությունը գտան Կենտ-
կոմի վերջին պլենումների բանաձևերում: Ապրիլյան պլենումը
հացամթերումների հարցին վերաբերյալ բանաձևում նշել է, թե՝

«Այդ դժվարությունների հիմքում դրված էր շուկա-
յին հավասարակշռության սուր խախտումը, ըստ
վորում, շուկային հարաբերություններում անհամա-
չափությունների (գիսպրոպորցիա) սրումը բացատը-
րվում է գյուղի, մանավանդ նրա ունևոր և կուլակային
խավերի արգյունքատվության բարձրացումով»:

Այնուհետև նույն պլենումը նշում է, թե՝

«Տնտեսական պարագան (վոր դժվարություններ
առաջ բերեց:—Խմբ.) անբախտիորեն կապված էր
սոցիալ-դասակարգային արտահայտության հետ: Գյուղի
հեծազա շեքավորման հեթեվանքով սննդական պարա-
զան հնարավորություն սվեց կուլակությանը, վորի ջրն-
սնական սնականաբար կեիւն անել եր, ոգտագործել
շուկայում բռնած իր դիրքերը, թեև հացի գլխավոր
մասսան նրա ձեռքում չեր»...

Բնական է, վոր յերբ բանվոր դասակարգը ուժեղ արշավ
սկսեց կուլակի դեմ և ձեռք դարկեց կուլակի ուժի հիմքը
վոչնչացնելու հետ կապված վերականգնման գործին—մանր
գյուղացիական տնտեսության արտադրողական կոոպերաց-
մանը և կոլեկտիվացմանը,—այդ կուլակը ուժեղացրեց իր
հակահարվածը, մոբիլիզացիայի յենթարկելով իր բոլոր
ուժերը, իր ամբողջ ազդեցությունը:

Կապիտալիստական տարրերը (կուլակը, նեպմանը, սպե-
կուլյանտը), վորոնց վրա մենք ճնշում ենք գործ դնում մեր
սոցիալիստական տնտեսությամբ, և վորոնք լարված ուժե-
րով կռվում են, վորպեսզի պաշտպանեն կապիտալիզմի
դիրքերը և հակազդեն պրոլետարիատի արշավին,—դասա-
կարգային այնպիսի գործոն է (ֆակտոր), վոր պետք է

հաշվի առնել, Դա պետք է հաշվի առնել վո՛չ միայն կու-
լակի կողմից սպասվող վտանգի տեսակետից, այլև այն
տեսակետից, վոր կուլակի ակտիվացումը գյուղում չի կարող
տատանողական տրամադրություններ չստեղծել միջին գյու-
ղացիության մասսաներում, մանավանդ նրա վերջին շերտե-
րում: Տնտեսական դժվարություններից ուժեղացած այդ
տատանումները չեն կարող ճնշում գործ չդնել բանվոր
դասակարգի և նրա կուսակցության վրա, վորտեղ նրանք
պարզ արտահայտվում են աջ թեքման ձևով:

Քաղաքային
մանք բուրժու-
ազիան.

Չորրորդ:—Այդ դժգոհությունն է, վոր
գույություն ունի այնպիսի խավերում, վոր-
պիսին են աճող սոցիալիստական արդյու-
նաբերության կողմից հետզհետե վտարվող
տնայնագործներն ու արհեստավորները, և այնպիսի տարե-
րում, ինչպես որինակ՝ գործազուրկներն են: Այստեղ կա մեծ
դժգոհություն, վորը կարող է գնալ անարխիստական տրա-
մադրությունների գծով և բուրժուական-դեմոկրատական
բողոքի գծով՝ ընդդեմ պրոլետարիատի դասակարգային բա-
ղաբականության:

Հինգերորդ.—Մեր յերկրում կան նախ-
նախկին կապի- կին կապիտալիստների դասակարգի փշրանք-
սալիսներն ու ներ և անցյալում առանձնապես արտոնյալ
մասնագետների շերտ: Այդ կարգի տարրերը
մինչև այսօր ել յերազում են հին իրավակարգի վերադարձի
մասին: Բուրժուական-հակահեղափոխական մասնագետների
այս չնչին խմբակներն ինքնին,—շատ ավելի սակավաթիվ,
քան այդ գոյություն ունեւ ռազմական ինտելլիցենայի
ժամանակ,—չեն կարող վտանգավոր լինել պրոլետարիատի
դիկտատուրայի համար: Սակայն, Շախտիի գործը ցույց
տվեց, վոր միջազգային կապիտալը սաստիկ ոգտագոր-
ծում է այդ տեսակ հակա-հեղափոխական փշրանքները:

«Այդ յերկու ուլժերը միացած իրար, հող են կազմում տնտեսական ինտերվենցիայի համար ԽՍՀՄ մեջ»:

Շախտիի գործն

«... ստացավ բացահայտորեն համամիութենական նշանակություն, վորովհետև յերևան հանեց բուրժուական հակահեղափոխության պայքարի նոր ձևեր, նոր մեթոդներ պրոլետարական պետության դեմ» (Համ. ԿԿ(Բ) Կենտկոմի ապրիլյան պլենումի բանաձևը, 1928 թ.):

Մոմենտների այդ ամբողջ շրջանը չէր կարող չստեղծել այնպիսի գրություն, յերբ աջ տրամադրությունները ուժեղ կերպով ներս են սողոսկում կուսակցության մեջ:

Առանձնապես բացահայտորեն և աշխարհ նրանք ներս են սպրտում պետական ու տնտեսական ապարատի միջոցով:

Մենք ունենք պետական ու տնտեսա-
Բյուրոկրատիզմ. կան բյուրոկրատիկ այնպիսի մի ապարատ, վորը, ինչպես ապացուցեցին մի շարք գործեր (Մամուլի-սկի, Արտեմովկայի, Լուդորվայի եայլն), հաճախ ստորին ողակ-ներում բավական մոտիկ հարակցում, իսկ յերբեմն ուղղակի միանում և կուլակին: Կուսակցության կենտրոնական կոմիտեյի հունիսյան դիմումը ինքնաքննադատության մասին՝ նշում և.

«Սակայն, ներկայումս բանվոր դասակարգը միայն այդ թշնամիների հետ չէ, վոր ընդհարվում և՛ Նա իր ճանապարհին հանդիպում և իր պետական ապարատի զսպանակի բյուրոկրատիզմին, նրա անշարժությանն ու վրդովեցուցիչ ձգձգումներին, վորոնք հանդիսանում են հին չինոֆիլիական ժառանգության մնացորդներ և մասսաների յետամնացության ու անկուտուրականու-թյան արդասիք, «կառավարելու» նրանց վո՛չ բավա-րար «ունակություն» հետևանք, պետությունը և պետա-կան տնտեսությունը իրապես կառավարելու գործում

այդ մասսաները վո՛չ բավարար արագութեամբ ներգրավելու արդյունք։ Բանվոր դասակարգը իր ճանապարհին հանդիպում և ապարատի քայքայված ողերին, նրա ժանդոտած և փթած մասերին... Կենտրոնը հայտարարում և, վոր վերակառուցողական շըը՝ ջանի խնդիրները չեն կարող լուծվել, մինչև վոր ամենայն համարձակութեամբ, ամենայն վճռականութեամբ, ամենայն հետևողականութեամբ մասսաները չառնվեն սոցիալիստական շինարարութեան գործի մեջ, մինչև վոր միլիոնավոր այդ մասսաները չստուգեն և վերահսկողութեան չենթարկեն ամբողջ ապարատը ու դա չդտեն անպետք տարրերից։

Կապիտալիստական տարրերի վերաբերմամբ դասակարգային քաղաքականութեան կիրառումը, ինչպես նաև ինքնաքննադատութեան ուղղութեամբ վերցրած կուրսը, ուղղակի սպառնալիք և հանդիսանում ապարատի բյուրոկրատիկ, խի առավել ևս՝ քայքայված դասակարգային իրենց դեմքը կորցրած ողակների համար և հակահարված և առաջ բերում կուսակցութեան դասակարգային քաղաքականութեան դեմ»։

Մինչդեռ—

«Կոմունիզմի մեջ աջ թեքումը խորհրդային գաղափարն պայմանեցում,—վորտեղ արդեն տապալված և կապիտալիզմը, բայց վորտեղ նա դեռ արմատախիլ չի՝ արված,—նշանակում և կոմունիստների վորոշ մասի տենդենց, հակամիտութուն, ճիշտ և դեռ չձևակերպված և նույնիսկ՝ դեռ չգիտակցված, բայց այնուամենայնիվ հակամիտութուն՝ շեղվելու մեր կուսակցութեան գլխավոր գծից և գնալու բուրժուական գաղափարախոսութեան կողմը... Մեր կուսակցութեան մեջ աջ թեքման հաղթանակը կնշանակեր կապիտալիստական

տարրերի հսկայական ուժեղացումն մեր յերկրի մեջ: Իսկ ի՞նչ է նշանակում կապիտալիստական տարրերի ուժեղացումն մեր յերկրում: Դա նշանակում է պրոլետարական դիկտատուրայի թուլացումն և կապիտալիզմի վերականգման շանսերի ուժեղացումն: Ասել կուզի, աջ քեֆման հաղթանակը մեր կուսակցության մեջ կնժեռակիտ այն պայմանների անումն, վորոնք անհրաժեշտ են մեր յերկրում կապիտալիզմի վերականգման համար» (ընկ. Ստալինի ճառը, արտասանած Մոսկվայի Կոմիտեյի VI պլենումում):

Միաժամանակ չպետք է մոռանալ, վոր վո՞ր քեֆումն է տատանվող մանր բուրժուական տարրերի ավելի վստիգավոր միջավայրը սնուցանում է ինչպես աջ, նույնպես և ձախ թեքումները բոյլշիկյան գլխավոր դժից: Սակայն, այն ժամանակ, յերբ կուսակցության XIV համագումարը, հաշվի առնելով այն շրջանում կուսակցության համեմատաբար մեծ պատրաստակա-նությունը՝ հաղթահարելու աջ թեքումը, առանձնապես շեշտում էր «ձախ» թեքման դեմ պայքարի անհրաժեշտությունը, — մենք ներկա ետապում ստիպված ենք այդ հարցը վճռել այլ կերպ, այսինքն՝ այնպես, ինչպես ասաց այդ մասին ընկ. Ստալինը ՄԿ և ՄՎՀ հոկտեմբերյան պլենումում.

«Այդ վտանգներից վո՞րն է ավելի վատ: Իմ կարծիքով յերկուսն էլ հավասարապես վատ են: Տարբերությունն այդ յերկու թեքումների մեջ, նրանց դեմ մղելիք պայքարի հաջողության տեսակետից, այն է, վոր ձախ թեքումը տվյալ մոմենտում ավելի պարզ է, քան աջ թեքումը: Այն հանգամանքը, վոր արդեն միջանի տարի յե, ինչ մեզանում ուժեղ պայքար է տար-վում ձախ թեքման դեմ, — անշուշտ, անհետևանք անց-

նել չեր կարող կուսակցության համար: Պարզ է, վոր ձախ—տրոցկիստական թեքման դեմ մղած պայքարի տարիներում կուսակցությունը շատ բան սովորեց և հեշտ չէ ձախ ֆեազներով նրան խաբել: Ինչ վերաբերում է աջ վտանգին, վորն առաջ էլ գոյություն ունեւր և վորն այժմ ավելի ուռուցիկ ձեռք է հանդես գալիս՝ անցյալ տարվա հացամթերման ճգնաժամի հետեանքով ուժեղացած մանր բուրժուական տարերքի շնորհիվ,—իմ կարծիքով, այդ վտանգն այնքան էլ պարզ չէ մեր կուսակցության վորոշ խավերի համար: Այդ պատճառով, խնդիրն այն է, վորպեսզի, մի մազաչափ անգամ չթուլացնելով պայքարը ձախ՝ տրոցկիստական՝ վտանգի դեմ, ավելի շեշտվի պայքարը աջ թեքման դեմ և ձեռք առնվեն բոլոր միջոցները, վորպեսզի այդ թեքման վտանգը կուսակցության համար դառնա նույնքան պարզ, վորքան պարզ է նրա համար տրոցկիստական վտանգը» (Ստալին.—Համ.կկ(բ) ՄԿ և ՄՎՀ պլենումում 1928 թվի հոկտեմբերին արտասանած ճառը):

Միանգամայն բնական է, վոր յերկու ֆրոնտում կուսակցության մղած ժամանակակից պայքարը, ինչպես միշտ, պահանջում է ամենավճռական պայքար ամեն կարգի «հանդուրժողականության» արտահայտությունների դեմ, մանավանդ կենտրոնական վտանգի՝ աջ թեքման վերաբերմամբ:

«Մեզանում կուսակցության մեջ կան մարդիկ, վորոնք դեմ չեն, իրենց խղճի հանգստության համար, պայքար հայտարարելու աջ վտանգին, ճիշտ այնպես, ինչպես տերտերները յերբեմն բարբաջում են «ալելույա, ալելույա», սակայն, ձեռք չեն առնում վո՛չ մի, բացարձակապես վո՛չ մի միջոց, վորպեսզի պայքարը աջ թեքման դեմ հարկավոր հունի մեջ դնեն և իրապես դա

հաղթահարեն—հաղթահարեն այդ թեքումը: Այդ հոսանքը մեզանում կոչվում է հաշտվողական հոսանք՝ աջ, բացահայտորեն ոպորտունիստական թեքման վերաբերմամբ: Դժվար չէ հասկանալ, Վոր պայքարը նման տեսակի հաշտվողականության դեմ հանդիսանում է աջ թեքման, աջ-վտանգի դեմ պայքարի հիմնական մասը: Վորովհետև անհնարին է հաղթահարել աջ, ոպորտունիստական բեկումը, սխեսմասիկ պայքար չմղելով հաշտվողականության դեմ, վստի իր բեկերի ցակ առած՝ պատկանում է ոպորտունիստներին» (Ստալին.— 1928 թվի հոկտեմբերին Համ. ԿԿ(Բ) ՄԿ և ՄՎՀ պլենումում արտասանած ճառը):

Սմբողջ նախընթացից պարզ է, Վոր աջ ՏԵՏԵՍԱԿԱՆ դժվարությունները վտանգը մեր յերկրում է այդ վտանգը յերկրում մեր կուսակցության մեջ արտացոլող աջ թեքումը չի կարելի պատճառաբանել մեր ապրած տնտեսական դժվարությունների փաստով միայն: Մեր յերկրում աջ վտանգի է կուսակցության մեջ աջ թեքման իրողությունը արտացոլում են դասակարգային խոշոր վերախմբավորումները է, ամենից առաջ, այնպիսի վերախմբավորումներ, Վորոնք տեղի ունեն կապիտալիզմի դեմ՝ մեր յերկրի սոցիալիստական տարրերի ուժեղ արշավի ազդեցության տակ ու կապիտալիզմի հիմքերը վոչնչացնելու համար վերցրած վճռական կուրսի հետևանքով (մանր գյուղացիական տնտեսության կոլեկտիվացում): Տնտեսական դժվարությունները իհարկե, հսկայական դեր խաղացին, նախ, այն իմաստով, Վոր նրանք սրեցին աջ տրամադրությունների դրսևորումը և ավելի վորոշակի ձև տվին նրանց: Յերկրորդ, յեղած մեծ դժվարությունները հարկադրում են առանձին լրջությամբ մոտենալ աջ թեքմանը, արհրաժեշտ է մերկացնել կուսակցության գլխավոր գծի հետ անհամատեղելի է անընդունելի այն բոլոր գործնական առաջարկ-

ները, վոր արել են մեր կուսակցության աջ տարրերի ներկայացուցիչները (գիտակցարար և անգիտակցարար)՝ տնտեսական դժվարությունների առթիվ:

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Сталин.—Речь на пленуме МК и МКН ВКП(б). «Правда» от 23/X, 28 г.
2. Сталин.—Политический отчет XV с'езду ВКП(б).
3. Сталин.—Об итогах апрельского пленума ЦК ВКП(б).
4. Сталин.—Об итогах июльского объединенного пленума ЦК и ЦКН ВКП(б).
5. Молотов.—К текущему моменту.
6. Молотов.—«Лучше признать, чем углублять ошибку». «Правда» от 14/X 1928 г.
7. Ленин.—Марксизм и ревизионизм. Собр. соч., т. XI, ч. I.
8. Ленин.—Заметки публициста. II. Собр. соч., т. XI, ч. 2, стр. 54—57.
9. Ленин.—Разногласия в европейском рабочем движении. Собр. соч. т. XI, ч. 2.
10. Ленин.—Детская болезнь «левизны» в коммунизме. Собр. соч., т. XVII, глава «В борьбе с какими врагами вырос, окреп и закалился большевизм», стр. 124—131.
11. Ленин.—«Фальшивые речи о свободе». Собр. соч., т. XVII.
12. Ленин.—Тантинка РКП. Доклад на III конгр. КИ. Собр. соч. т. XVIII, ч. I.
13. Ярославский.—«Об одной опасной теории», см. «Рабочая Москва», № 226, от 28/IX 1928.
14. Резолюция XV с'езда по политотчету ЦК ВКП(б).
15. Резолюция XV с'езда «О работе в деревне».
16. Резолюции апрельского и июльского пленумов ЦК ВКП(б).
17. Коминтерн в борьбе с правыми уклонами. Передовая «Правды» за 18/X 1928 г.
18. К перевыборам парторганов. Передовая «Правды» за 7/X 1928 г.
19. А. И. Рыков.—Речь на ленинградском партанттиве о Ноябрь. пленуме ЦКВКП(б). Изд. ГИЗ.
20. В. М. Молотов.—Речь на московском партанттиве о Ноябрь. пленуме ЦК ВКП(б). Изд. ГИЗ.
21. Ем. Ярославский.—„У последней черты“. „Большевик“ № 23—24.

II. ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻԾԸ

Խորհրդային յերկիրը մտել է «ժողովրդական տնտեսության սոցիալիստական անմիջական փոխակերպության շրջանը՝ նոր տեխնիկայի բազայի վրա»։ Խնդուստրացումը — կուսակցության գլխավոր գիծն է շինարարության առաջիկա ամբողջ շրջանում։ Խնդուստրացման հիման վրա պետք է լուծվեն մի շարք դժվարություններ ու հակասություններ՝ մեր զարգացման մեջ։ Սոցիալիստական փոխակերպության պրոցեսն ինքնին կարող իրագործվել միայն այդ դժվարությունների հաղթահարությամբ։

Այդ դժվարություններն ու հակասությունները արտահայտվում են՝ ինչպես անձնական պետքերի համար սպառելի ապրանքների, նույնպես և մետաղի ու շինարարական նյութերի բնագավառում յեղած ապրանքային սովի յերևույթներում, մեր արդունաբերության վո՛չ բավարար ուժական բազայում, գյուղատնտեսական հում նյութերի պակասության մեջ, հացահատիկային տնտեսության վո՛չ բավարար զարգացման մեջ, մեր ամբողջ զարգացման ծայրահեղ լարվածության մեջ, ագրարային խոշոր վերաբնակեցման (գյուղական գործազրկության) իրողության մեջ և այլն։ Մի խոսքով, մեր շինարարության մեջ մենք պատա-

հումենք մի շարք նեղ տեղերի, վորոնք դժվարություններ են հարուցում մեր զարգացման գործում:

Դժվարություններն առաջանում են յերկու հիմնական աղբյուրից. 1) յետամնացության այն ժառանգությունից, վոր պրոլետարիատն ստացել է մեր յերկրի անցյալ պատմական զարգացումից (յետամնաց արդյունաբերությունը, հատկապես ծանր արդյունաբերության կախյալ վիճակը առաջադեմ կապիտալիստական յերկրներից՝ մանավանդ արդյունաբերության դժով, գյուղացիական բաժան-բաժան տնտեսությունը՝ իր նախադարյան տեխնիկայով և նվազ ապրանքայնությամբ). 2) այն փաստից, վոր մենք ստիպված ենք այդպիսի համեմատաբար յետամնաց յերկրի պայմաններում ծավալել սոցիալիստական շինարարություն և ժողովրդական տնտեսությանը տալ զարգացման այնպիսի տեմպ, վորպեսզի հասնենք և ապա անցնենք առաջավոր յերկրներից: Այդ ամենը ի հարկե հնարավոր է միայն ուժերի հսկայական լարման գնով:

«Կապիտալիստական յերկրներից մենք տարբերվում ենք նրանով, վոր բարձրացնում ենք մեր ինդուստրիան, ինչպես ծանրը, նույնպես և թեթևը, առանց դրսից յեկած միջոցների (առանց կապիտալիստներից վերցրած փոխառությունների), մեր ներքին սեփական ուսուրանների հիման վրա, մեր յերկրի բանվոր դասակարգի և գյուղացիության միատեղ ջանքերի հիման վրա: Սակայն, տեխնիկական մեր յետամնացության պայմաններում զարգացնել ինդուստրիան այնպիսի տեմպով, վորպեսզի չգտնվենք կապիտալիստական յերկրների պոչին, այլ վորպեսզի իրապես հասնենք նրանց և ապա տեխնիկապես անցնենք նրանցից, ինչպես սովորեցնում էր կուսակցությանը Լենինը,—անկարելի յե առանց յերկրի ուժերի ու միջոցների հսկայական

լարման, առանց պրոլետարական շարքերի տոկունության և պողպատե կարգապահության...» (Կենտկոմի գիմումը Մոսկվայի կազմակերպությունը):

Բոլոր զգվարությունները հնարավոր և ծանր լեվ բերել արդյունաբերությունը. հաղթահարել միայն մեր ամբողջ տեխնիկայի վերակառուցման հիման վրա: Սոցիալիզմը կարելի չէ կառուցել միայն խոշոր մեքենայական արտադրություն հիման վրա:

«... Այդ (սոցիալիստական.—խմբ.) փոխակերպությունն անիրագործելի չէ առանց ինդուստրիայի առավելագույն ծավալման, վորպես հիմք յերկրի ինդուստրացման: Ինդուստրացման լոզունգը յեղել և և մնում և վորպես սոցիալիստական շինարարության հիմնական լոզունգ: Իսկ ինդուստրիայի զարգացման, վորոշ չափով նաև գյուղատնտեսության զարգացման շարժուն առանցք և հանդիսանում ծանր արդյունաբերությունը, արտադրության միջոցների արտադրությունը»:

«Մենք գիտենք,—ասում և Լենինը,—վոր Ռուսաստանի փրկությունը հանդիսանում է վո՛չ միայն գյուղատնտեսության առատ բերքը,—դա դեռ քիչ է,—վո՛չ միայն թեթև արդյունաբերության լավ կացությունը, վոր սպառելի առարկաներ և մատակարարում գյուղացիությունը,—դա՛ ևս դեռ քիչ է,—մեզ համար անհրաժեշտ և նաև ծանր ինդուստրիան»:

«Առանց վրկելու ծանր արդյունաբերությունը, առանց նրա վերականգնման մենք չենք կարող հիմնել վո՛չ մի արդյունաբերություն: Իսկ առանց նրան մենք առհասարակ՝ կկորչենք վորպես անկախ ինքնուրույն յերկիր» (Կենտկոմի գիմումը):

Մեր ամբողջ զարգացման հիմքը և անկյունաքարը—ինդուստրիայի, հատկապես ծանր ինդուստրիայի զորացումն է:

Միայն ա՛յդ դեպքում մենք կարող ենք չդառնալ «գյուղացիական սահմանափակված թյան պետութիւն»։ «Գյուղացիութեան վրա բանվոր դասակարգի ղեկավարութեան» պահպանումն անհրաժեշտ է ամենից առաջ նրա համար, վորպեսզի իրականցվի մեր յերկրի սոցիալիստական փոխակերպութիւնը։

«Այդ ուղիի վրա յեղած դժվարութիւնները — մեր նյութական միջոցների լարվածութիւնը, ապրանքային սովի յերևույթները ևայլն — առաջ են բերում վորոշ տատանումներ՝ ինչպես բանվոր դասակարգի վորոշ շերտերում, նույնպես նաև կուսակցութեան վորոշ ողակներում։ Այդ հոգի վրա յերբեմն հանդես են գալիս տրամադրութիւններ՝ կուսակցութեան հիմնական կուրսը վերաքննելու ոգտին, — տրամադրութիւններ՝ թուլացնելու ինդուստրիայի զարգացման տեմպն առհասարակ, ծանր ինդուստրիայի տեմպը՝ մասնավորապես» (Կենտկոմի դիմումը)։

Այդպիսի առաջարկները, վորոնք գնում են լենինյան դժից դեպի աջ, հիմնաքանվում են հետեյալ կերպով. յերկրում — ապրանքային սով է, պակասում են բանվորների և գյուղացիների կարիքների համար անհրաժեշտ արդյունաբերական ապրանքներ։ Միաժամանակ՝ մենք հսկայական միջոցներ ենք մտցնում հիմնական շինարարութեան մեջ, հատկապես ծանր արդյունաբերութեան մեջ։ Կատարում ենք ամենախոշոր մետաղագործական գործարանների շինարարութիւնը, Դնեպրի ելեքտրակայանի կառուցումը։ Այդ ամենի համար հարկավոր են հարյուրավոր միլիոններ, վորոնց հետեանքը կերևա միայն 4—5 տարուց հետո։ Արդյոք ավելի լավ չի՞ լինի, յեթե ուժեղացնենք մուծանքները թեթե արդյունաբերութեան մեջ, շուկա հանենք մեծ քանակութեամբ արդյունաբերական ապրանքներ՝ անձնական պետ-

քերի համար և վերջ տանք փայրանքային սովին—Համաձայն այդպիսի կարծիքի, ապրանքային սովը առաջ և գալիս նրանից, վոր մենք ինդուստրացման համար վերցնում ենք մեր ուժերից բարձր տեմպ:

Վերև բերած նկատառումների—դատողությունների սխալը կայանում և, ամենից առաջ, նրանում, վոր ամենասուր և վտանգավոր սով գոյություն ունի վոչ թե անձնական պետքերի համար անհրաժեշտ ապրանքների ասպարիզում, այլ արտադրության միջոցների բնագավառում (մետաղի, հատկապես չուգունի, շինարարական նյութերի ևայլն): Առանց հաղթահարելու այդ ասպարիզում յեղած դժվարությունները, մենք չենք կարող ստանալ արտադրության անհրաժեշտ միջոցներ թեթե արդյունաբերության և դուռդատնետեսության համար, մենք չենք կարող հաջողությամբ իրագործել մեր ժողովրդական ամբողջ տնտեսության տեխնիկական վերակառուցումը: Բացի դրանից, վերջին յերեք տարվա ընթացքում արդյունաբերության զարգացումը (մասնավոր՝ շոտլանդի հիմնական խոշոր շինարարության) ապահովում և լայն սպառողական առարկաների արտադրության միալար աճումը: Վերջապես, թեթե արդյունաբերության վերաբերմամբ մեծ դեր և խաղում գյուղատնտեսական հում նյութերի պակասը: Իսկ դրանց արտադրությունը անկարելի չե զարգացնել, ինչպես ներքևում կտեսնենք, առանց ծանր ինդուստրիայի զարգացման:

Ծանր ինդուստրիայի զարգացումը հիմք և ստեղծում տեխնիկական փոխակերպության իրականացման համար՝ ժողովրդական տնտեսության բոլոր ասպարեզներում:

Ապրանքային սովի վերացումը և բանվոր դասակարգի կուլտուր-նյութական մակարդակի հետագա բարձրացումը հնարավոր են առհասարակ ինդուստրիայի զարգացման հիման վրա, այդ զարգացմանը խանգարում են ծանր արդյունաբե-

ըռության վո՛չ բավարար զարգացումը և գյուղատնտեսական հում նյութերի պակասությունը:

Դժվարությունների հարցը պետք է լուծել վո՛չ միայն «այսօրվա» տեսակետից, այլև «վաղվա» որվա տեսակետից, մեր զարգացման ընդհանուր հեռանկարի տեսակետից: Խնդուստրիայի, մասնավորապես ծանր ինդուստրիայի զարգացման տեմպի թուլացումը «այսօր» նշանակում է, վոր մենք փակում ենք մեր ճանապարհը ինդուստրիայի զարգացման համար հետագայում, ժողովրդական տնտեսության, այդ թվում նաև գյուղատնտեսության տեխնիկական փոխակերպության համար: Ահա թե ինչո՛ւ.

«Ծանր ինդուստրիայի զարգացման տեմպի թուլացումը կնշանակեր նոր, ե՛լ ավելի մեծ դժվարությունների կուտակումն մոտիկ ապագայում, եյապես կվատթարացներ բանվոր դասակարգի նյութական ու կուլտուրական մակարդակը և յերկիրը կդներ ծանր կախյալ դրության մեջ համաշխարհային կապիտալից: Պաշտպանելով ինդուստրիայի ներկա տեմպը, կուսակցությունը ղեկավարվում է, ի միջի այլոց, այն նկատառումով, վոր առհասարակ առանց ինդուստրիայի յեվ մասնավորապես ծանր ինդուստրիայի սիսեմասիկ ծավալման՝ անհնարին է բանվոր դասակարգի կուլտուր-նյութական դրության բարելավումը» (Կենտկոմի ղեմումը):

«... Յերկրի ինդուստրացումը չի վերջանում միայն արդյունաբերության (թիթե և ծանր) զարգացմամբ: Խնդուստրացումը նշանակում է նաև գյուղատնտեսության զարգացումն տեխնիկական նոր բաղայի վրա, նշանակում է՝ անհատական գյուղացիական տնտեսություններին մատակարարել արտադրության նոր մեքենաներ, բարձրացնել նրանց բերքատվությունը, աստիճանաբար

միացնել նրանց հասարակական, կոլլեկտիվ տնտեսութ-
յունների մեջ, հիմնել և զարգացնել զորեղ խորհրդա-
յին տնտեսություններ:

Յեթե չի կարելի գյուղատնտեսությունը զարգացնել
առանց արդյունաբերության, առանց գյուղատնտեսա-
կան մեքենաների, առանց տրակտորների, առանց հողի
հանքանյութերով պարարտացման,—հապա՜ արդյու-
նաբերությունն ել չի կարող բավարար չափով զարգա-
նալ առանց ուժեղացնելու գյուղատնտեսության զար-
գացման տեմպը, վորն արդյունաբերության համար
տալիս և հում նյութեր և պարենային մթերքներ: Մինչ-
դեռ, գյուղատնտեսության զարգացման տեմպը չափա-
զանց յետ և մնում արդյունաբերության աճումից և
դժվարությամբ և ծածկում յերկրի հետզհետե աճող կա-
րիքները, չկարողանալով ապահովել նրա համար հում
նյութերի, պարենավորման և երապրոտի բազա: Դա,
իհարկե, չի նշանակում, վոր գյուղատնտեսությունը մե-
զանում դեգրադացիայի յե յենթարկվում, ընկնում և կամ
յետադիմում և, վորովհետե գյուղատնտեսությունը, ինչ-
պես նաե հացահատիկային տնտեսությունը, տարեց-
տարի աճում և զարգանում են մեզանում, բարձրացնե-
լով իրենց բերքատվությունը: Սակայն, դա նշանա-
կում և, վոր գյուղատնտեսության աճման այժման
տեմպը մեղ համար դարձել և միանգամայն անբավարար:

Այդ պատճառով գյուղատնտեսության հետզհետե
փոխակերպությունը տեխնիկական նոր բազայի վրա ու
գյուղացիության մասսայական արտադրողական կոո-
պերացումն և այդպիսով գյուղատնտեսության զար-
գացման տեմպի ուժեղացումը հանդիսանում են խոր-
հրդային պետության մարտական խնդիրը» (Կենտկոմի
դիմումը):

Հաղթահարել բաղամամիլիոն գյուղացիական մասսայի դարավոր յետաձուլութիւնը, այդ հսկայական մասսիվը հետզհետեւ դնել արտադրողական մասսայական կոոպերացման ուղիների վրա, ստեղծել խոշոր «հացահատիկային ֆաբրիկաներ» (խոշոր խորհրդային տնտեսութիւններ), — այդ բոլոր խնդիրները հսկայական ջանքեր են պահանջում իրենց իրագործման համար, իսկ մեր միջոցները սահմանափակ են, կուլակային տարրերի ընդդիմադրութիւնն ուժեղ է, միջին գյուղացիութեան անշարժութիւնը մեծ է և նրան կաշկանդող նախապաշարունակները բազմաթիւ: Գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման պրոցեսսը անխուսափելիորեն կապւած է մեծ դժվարութիւնների հետ.

Այդ ուղղի վրա կանգնած մեծամեծ դժվարութիւնները, բնականաբար, տատանումներ են առաջ բերում մեր կուսակցութեան ավելի պակաս կայուն խավերում: Այդ տատանումներն անդրադառնում են խորհրդային ու կուտնտեսութիւնների դերի թերազնահատման և գյուղի կապիտալիստական տարրերի դեմ արշալիւ ուժեղացնելու մասին կուսակցութեան XV համագումարի հանած վերոշումները վերաքննելու ձգտման մեջ» (Կենտկոմի դիմումը):

Այդ հարցում աջ տատանումները գնում են այնպիսի գծով, վորը պահանջում են հրաժարվել այն ամենից, ինչի նպատակն է՝ հաղթահարել դարավոր հնամուլութիւնը և վերաշինել գյուղը սոցիալիստական հիմունքներով: Այստեղ անդրադառնում է և՛ կուլակի ընդդիմադրութիւնն այդ միջոցառումներին, և՛ գյուղացիութեան վերոշ խավերի յերկյուղը այն ամենի հանդեպ, վոր նոր է, անսովոր ու անծանոթ է: Այլ տատանումներն այստեղ գնում են այն գծով, վոր անհատական գյուղացիական տնտեսութեան վերելքին հակադրւում է խորհրդային տնտեսութիւնների կոլլեկտի

վացումն ու շինարարություննը: Ինչո՞ւ հսկայական գումար-
ներ խցկել կոտնտեսությունների պաշտպանության և խոր-
հրդային նոր տնտեսությունների շինարարության գործի մեջ:
Դեռ հայտնի չե թե այդ բանից ի՞նչ կստացվի: Լավն այն է—
ուղղակի ոգնել գյուղացիական տնտեսությանը: Աջ տրամա-
դրություններն արտահայտվում են նաև այն ուղղությամբ,
վորպեսզի թուլացնեն արշավը գյուղիկապիտալիստական տար-
րերի դեմ: Այդ բոլոր առաջարկները համամիտիվում են մի
ընդհանուր լոզունգի տակ—«յետ դեպի XIV համագումարը»:
Ներկա պայմաններում այդ լոզունգը նշանակում է—վերա-
նայել, վերաբննել XV համագումարի վորոշումները, հրա-
ժարվել կոլլեկտիվացման ու կոոպերացման, խորհրդային
նոր տնտեսությունների շինարարության ծավալումից, հրա-
ժարվել գյուղի կապիտալիստական տարրերի դեմ արշավն ու-
ժեղացնելուց: XIV համագումարի առաջ դրված հիմնական
խնդիրն եր՝ ամրապնդել միությունը-կապը գյուղացիության
միջին խավի հետ և արագացնել գյուղատնտեսության վե-
րելքը, վոր տակավին չեր հասել նախապատերազմյան
մակարդակին: XV համագումարը շարունակելով միջին
խավի հետ միությունն ամրապնդելու վերաբերմամբ XIV
համագումարի ընդունած գիծը, դրեց մի շարք նոր խնդիր-
ներ, առանց վորոնց լուծման անկարելի չե գյուղատնտե-
սության հետագա վերելքը:

Աջ տրամադրություններն իրենց ծայրահեղ ձևով արտա-
հայտվում են նաև նրանում, վոր գյուղատնտեսության ներ-
կա դրությունից դուրս գալու յելքը մարդիկ տեսնում են
այն բանի մեջ, թե պետք է ավելի ազատություն տալ
գյուղի արտադրողական բոլոր ուժերի զարգացմանը, այս-
ինքն՝ գյուղի այն տարրերին ևս, վորոնք դառնում են կամ
արդեն դարձել են շահագործության տարրեր: Ոգնել չքավոր
ու միջակ տնտեսությանը, բայց հրաժարվել ուժեղ կոոպե-

բացումից և կոլլեկտիվացումից, բայց չստեղծել գյուղատնտեսություն մեջ խոշոր սոցիալիստական ձեռնարկներ, միաժամանակ ուժեղ արշավ չտանել կուլակի դեմ,—դա նշանակում է, ըստ եյուլթյան, գյուղը վտուռ-գլխով հանձնել կուլակին, վորովհետև գյուղացիական տնտեսությունը ցույց տրված ողնությունը՝ առանց այդ տնտեսության կոոպերացման՝ չի կարող փոխել գյուղում իշխող այն դրությունը՝ յերբ կուլակային տնտեսությունները, վորպես ամենախոշոր տնտեսություններ, ավելի դուրեղ են, քան միջակ տնտեսությունները: Առանց հիմնելու գյուղում հենակային կետեր, կոլլեկտիվների ու խորհրդային խոշոր տնտեսությունների ձևով, առանց կոոպերացման չի կարելի կտրել կուլակի ուժի գլխավոր արմատները, չի կարելի վերջ տալ կապիտալիզմի բողբոջների յերևան դալուն՝ մանր բուրժուական տարերքի հողի վրա:

Այլ տրամադրություններն աշխատում են հիմնավորել նրանով, իբրև թե գյուղատնտեսությունը գնում է դեպի անկում (դեգրադացիա): Տադնապային այդ դրությունը բնավ չի համապատասխանում իրերի փաստացի կացությունը: Չնայելով աեմանացանի զգալի մասի փչանալուն, հացահատիկային ցանքսերի ընդհանուր բերքը ավելի բարձր է անցյալ տարվա բերքից (101,1 տոկոս, այսինքն 1,1 տոկոսով ավելի), իսկ գյուղատնտեսության ընդհանուր արտադրանքը հավելում է տալիս 4,7 տոկոս:

Գյուղատնտեսությունը, այդ թվում նաև հացահատիկային տնտեսությունը, անում է, բայց ավելի դանդաղ, քան անհրաժեշտ է դա, համեմատած յերկրի սոցիալիստական վերակառուցման ընդհանուր պրոցեսի հետ: Մեզանում նկատելի յե վո՛չ թե գյուղատնտեսության անկումն, այլ անման վո՛չ բավաբար տեսլ: Ամբողջ խնդիրն ա՛յդ է: Դրանով հենց՝ կուսակցությունը պատասխան է տալիս հացամթե-

բուժներէ փորձից հանած տաքնապային բոլոր հետեւություններին, յերբ մարդիկ փորձում եյին զնել գյուղատնտեսութեան անկման (ղեզրադացիայի) հարցը:

«Այդ տատանումները յերեան են հանում չհասկանալու կարողութիւն այն բանի, վոր առանց գյուղատնտեսութեան փոխակերպութեան՝ տեխնիկայի նոր բազայի վրա, առանց կոոպերացման ու կոլլեկտիվացման—անհնարին ե հզորապես բարձրացնել գյուղի արտադրողական ուժերը, ազատել գյուղատնտեսութեան միլիոնավոր մասսան չքավորութիւնից և ապահովել տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերի հաղթանակը նրա կապիտալիստական տարրերի վրա» (Կենտկոմի դիմումը):

Գյուղատնտեսութեան զարգացման տեմպն ուժեղացնելու հարցը զնելով նրա տեխնիկական փոխակերպութեան ու կոլլեկտիվացման հիման վրա, կուսակցութիւնը ընդ սմին շեշտում ե, թե այդ աճումը հնարավոր ե վճի քե ի հաշիվ ինդուստրացման տեմպի թուլացման, այլ ինդուստրիայի արագ զարգացման հիման վրա, մանավանդ նրա այն ճյուղերի, վորոնք արտադրում են արտադրութեան միջոցներ:

Դրանով կուսակցութիւնը պատասխան ե տալիս այն ամենքին, ովքեր առաջարկում են զարգացնել գյուղատնտեսութիւնն ի հաշիվ արդյունաբերութեան, մասնավորապես ծանր արդյունաբերութեան զարգացման տեմպի նվազեցման: Գյուղատնտեսութեան վերելքը հնարավոր չե առանց տեխնիկական խոշոր վերակառուցման, այսինքն՝ առանց տրամադրելու գյուղատնտեսական ձեռնարկներին գյուղատնտեսական մեքենաներ, տրակտորներ, հողի պարարտացման համար հանքանյութեր և այլն: Գյուղատնտեսութեան զարգացումն, իր հերթին, շատ մեծ չափերով կախված ե առհասարակ ինդուստրիայի, մասնավորապես՝ ծանր ինդուս-

տրիայի զարգացումից: Ահա թե ինչո՛ւ ծանր ինդուստրիան հանդիսանում է հիմնական «սմիչկային» արդյունաբերութիւն, վորն ոգնում է ամրապնդել բանվոր դասակարգի միութիւնը գյուղական չքավորութեան ու միջին խավերի հետ:

Յեկակեաւ ընդունելով այս բոլորը, կուսակցութիւնը մերժում է «վերականգնող» գների գաղափարը, վորի ելութիւնը հանգում է այն պահանջին, թե պետք է համասարեցնել արդյունաբերական և գյուղատնտեսական գները՝ վերջիններս բարձրացնելու միջոցով:

«Մկրատը» խուփ տալ անմիջապէս, բայց վո՛չ արդյունաբերական գների իջեցումով՝ ինքնարժեքի իջեցման համեմատ, այլ անհապաղ ու խիստ բարձրացնելով գյուղատնտեսական ապրանքների գները, — դա նշանակում է զրկել արդյունաբերութիւնն իր կուտակումներից, վորովհետեւ այդ դեպքում անհրաժեշտ կլինի բարձր գին տալ հում նյութերին և մեկեն-մեկ բարձրացնել աշխատավարձը: Դա նշանակում է՝ տապալել ինդուստրացման գործը, սրել ապրանքային սովը, հետեւաբար և անձնատուր լինել կապիտալիստական յերկրներին:

Կուսակցութիւնն այդ հարցում հակահարմած է տալիս թե՛ աջ և թե՛ «ձախ» տատանումներին: Կուսակցութիւնը հակահարմած է տվել և կտա տրոցկիզմին, վորն առաջարկում էր զարգացնել ինդուստրիան՝ գյուղատնտեսութիւնից միջոցները զորեղ կերպով փոխադրելով ինդուստրիայի մեջ. դա կնշանակել՝ վոչնչացնել հում նյութերի և պարենավորման բազան, սահմանափակել արդյունաբերական ապրանքների շուկան, հրաժարվել գյուղի սոցիալիստական վերակառուցումից և խզել կապը գյուղացիութեան միջին խավի հետ: «Ձախ» գերինդուստրացման յետեւում թագնւմ էր, ըստ ելութեան, սոցիալիստական շինարարութեան ամբողջ քաղաքականութեան տապալումը:

Կուսակցութիւնը հարկահարմած եւ տվել է կտա նաեւ աջ թեքումներին, ոպորտունիստական տրամադրութիւններին, վորոնք հանգում են այն բանին, վորպեսզի գյուղատնտեսութիւնն վերելքի պատրվակի տակ հնարավոր լինի հրաժարվել ինդուստրացման քաղաքականութիւնից, ծանր արդյունաբերութիւնն զարգացումից, իսկ գյուղատնտեսութիւնն մեջ դնալ ամենաթույլ դիմադրութիւնն դժով—հրաժարվել տեխնիկական վերակառուցումից՝ կոոպերացման եւ կոլլեկտիվացման հիման վրա, ամբողջ գործը տանել անհատական տնտեսութիւնն ոգնութիւն հասցնելու ուղղութիւնով միայն, չհասկանալով այն բանը, վոր արտադրողական ուժերի իսկական ու հզոր զարգացումը հնարավոր չէ անհատական մանր բուրժուական հիմունքի վրա: Կուսակցութիւնը հակահարմած եւ տալիս ոպորտունիստական թեքումներին, վորոնք աշխատում են հրաժարվել կապիտալիստական տարրերի դեմ արշալն ուժեղացնելուց:

Դժվարութիւններ
ի հաղթահարու-
մը յետ դասակար-
գային պայքար.

«... Արդյունաբերութիւնն եւ գյուղատնտեսութիւնն ասպարիզում վերակառուցման շրջանի հիմնական խնդիրները լուծելու հետ կապված դժվարութիւններն աւելի բարդանում են՝ աշխարհում սառնաշիւն պրոլետարական պետութիւնն իմպերիալիստական պետութիւններին մղած պայքարի սրումով: Այդ բանն արտահայտվում է միջազգային բուրժուազիայի արած նոր փորձերի մեջ, վորոնց նպատակն է խանգարել մեր շինարարութիւնը՝ տնտեսական շրջափակման (բլոկադա) եւ ԽՍՀՄ վրա հարձակվելու միջոցով, կաշառել արդյունաբերութիւնն հրամանատարական կազմը (Շախտիի գործը) եւայլն:

Այս բոլոր դժվարութիւնները, ինչպես նաեւ սոցիալիստական շինարարութիւնն ծավալումն ինքնին՝ նրա

ներկա տեմպով, զարկ են տալիս յերկրի կապիտալիստական տարրերի (նեպման, կուլակ, բուրժուական ինտելեգենցիա) ակտիվությանը ու պայքարի աճմանը՝ ընդդեմ պրոլետարական պետության քաղաքականության: Իր վերջնական հաշվով դեպի դասակարգերի վոչնչացումը տանող սոցիալիստական շինարարության այժմյան ետապում տեղի ունի դասակարգային պայքարի սրումն, վոր առանձնապես խիստ է արտահայտվում գյուղում: Կուսակցութունն իր քաղաքականությամբ յեւնում է, և չի կարող չեւնել, յերկրի մեջ դասակարգային պայքարի սրման հաշվառքից, վորն առանձնապես արտահայտվեց անցյալ տարվա հացամթերումների ժամանակ պրոլետարական պետության տնտեսական պլանի դեմ կուլակային տարրերի կատարած լուրջ յելույթի մեջ: Մինչդեռ, մանր բուրժուական տարրերը (վոր տակալին խոշոր ուժ է կազմում մեր յերկրում, չնայելով հասարակական սեկտորի աճմանը) անխուսափելի ճնշումը արտահայտվեց այն բանում, վոր կուսակցական կազմակերպութւոյնների առանձին ողակները կորցրին դասակարգային պարզ մոտեցումը հարցին: Դեռ փետրվար 13-ի թվակիր իր նամակում Կենտկոմն ստիպված եր նշել, թե—

Մեր կուսակցական և այլ կազմակերպութւոյններում վերջերս առաջ յեկան կուսակցության համար ոտար տարրեր, վորոնք դասակարգեր չեն տեսնում գյուղում, չեն հասկանում դասակարգային քաղաքականության հիմունքները և փորձում են աշխատանքը տանել այնպես, վորպեսզի վոչ վորք չնեղացնեն գյուղում, խաղաղ-հաշտ կյանքով ապրեն կուլակի հետ և առհասարակ պահեն իրենց ժողովրդականութւոյնը գյուղի «բոլոր խավերում»:

Դասակարգային պայքարի սրման պայմաններում դասակարգերի դերի այդպիսի թերագնահատությունը մեր յերկրում առանձնապես վտանգավոր է, վորովհետև նա զինաթափ է անում կուսակցությունը և թմրեցնում է բանվոր դասակարգի զգոնությունը: Դասակարգային պայքարի մոմենտների այդ թերագնահատությունը հանդիսանում է բացահայտ ոպորտունիստական թերում է մանր բուրժուական տենդենցների համար ներս սողոսկելու անցք:

Մի այլ թերում, վոր ծնունդ է առնում սոցիալիստական շինարարության գործին չհավատալուց և զժվարությունների հանդեպ անձնատվությունից, — հանդիսանում է գլուղացիության միջին խավերի հետ բանվոր դասակարգի միության արժեքի թերագնահատությունը (տրոցկիզմ):

Կուսակցությունը յերկու թերումների դեմ ել մղել է և մղում է վճռական պայքար: Ինչպես հացամթերումների մասին զրաժ փետրվարյան իր նամակում, նույնպես և սպրիլյան և հուլիսյան իր պլենումներում Կենտկոմը շեշտում է, թե անհրաժեշտ է վճռական պայքար մղել յերկու Ֆրանսում, յերկու թերումների դեմ ևս:

«Կուսակցությունը իր քաղաքականության մեջ պետք է յելակետ ընդունի վճռական պայքարը՝ ինչպես այն տարրերի դեմ, վորոնք բուրժուական տենդենցների արտահայտություն են մեր յերկրում և փորձում են անտես առնել XV համագումարի վորոշումը — «ել ավելի զարգացնել արշավը կուլակության վրա», — նույնպես և այն տարրերի դեմ, վորոնք փորձում են արտակարգ ու ժամանակավոր միջոցառումներին տալ մշտական կամ յերկարատե կուրսի ընույթ և այդպի-

սով վտանգել բանվորների ու գյուղացիութեան հիմնական մասսաների միութեան գործը» (տես Համ.ԿԿ(բ) Կենտկոմի հուլիսյան բանաձևը):

Վորովհետև միայն բացվոր դասակարգի ղեկավարութեամբ՝ բանվորների և գյուղացիների միութեանն ամրապնդելու հիման վրա՝ հնարավոր է գլուխ բերել հաղթական սոցիալիստական շինարարութեանը:

Այդ պատճառով, կուսակցութեանն, ինչպես վճռականապես պայքարում եր տրոցկիզմի դեմ և կայքարի նրա փշրանքների դեմ, պետք է պայքարի և պիտի պայքարի բացահայտ ոպորտունիստական աջ թեքման դեմ, հետևաբար, նաև դեպի աջ թեքումը դրսևորած հաշտվողական վերաբերմունքի դեմ» (Կենտրոնական Կոմիտեյի դիմումը):

Հասցվողականութեանը
Աջ թեքման վերաբերմամբ հաշտվողական հանդուրժողականութեանն ապացույց է, ամենից առաջ, այն բանի, վոր չեն հասկանում այդ տատանումների ամբողջ լրջութեանն ու քնասակարութեանը ներկա շրջանում: Հաշտվողականութեանը առաջանում է դասակարգային ուժերի միջազգային և ներքին փոխհարաբերութեանը (վորով բնորոշվում է ներկա-շրջանը) չհասկանալուց, մեր յերկրում աջ վտանգի արմատները (եյութեանը) չհասկանալուց, վտանգ՝ վոր սպառնում է վերականգնել կապիտալիզմը: Հաշտվողականութեանն առաջ է գալիս՝ կամ մեր յերկրի սոցիալիստական վերակառուցման գործում կուսակցութեան հիմնական գիծը չհասկանալուց, կամ մի շարք քաղաքական հիմնական հարցերում դրսևորած տատանումներից: Առանց հաղթահարելու հաշտվողականութեանը՝ չի՝ կարելի վճռական պայքար մղել ոպորտունիստական թեքման դեմ, վորը միգապատում է հաշտվողականութեանը, իսկ առանց այդ ամենի չի կարելի

կան կարողությունը: Անհամեմատ լավացում ե տրանսպորտային հնարավորությունները, գորքի արագ տեղափոխության հնարավորությունը ե կարգի յ բերում նրանց ու թիկունքի միջև անհրաժեշտ կապը կայլն ե այլն:

«Մենք վերջացրինք,—գրում ե այդ առթիւ վ. ի. Լենինը,—պատերազմների մի շրջանը: Մենք պետք ե պատրաստվենք յերկրորդ շրջանի համար. թե յե՛րք ե սկսվելու այն, մենք չգիտենք, ե պետք ե այնպես անել, վոր յերբ գա այդ շրջանը,—մենք կարողանանք բարձրունքի վրա գտնվել» (վ. ի. Լենին, Յերկերի ժողով., Դ. XVII, ցր. 416):

2) Գյուղի սոցիալիստական վերակառուցումը, գյուղատնտեսության կիլիկտիվացումը ե խորհրդային տնտեսությունների շինարարությունը ապահովում են պրոլետարական պետությունը անհրաժեշտ հում ռեսուրսներ ստանալու գործում, մեղմացնում են հնարավոր պատերազմի պայմաններում՝ աշխատող ձեռքերի գործից կտրվելու իրողությունը, ամրացնում, ուժեղացնում են հեղափոխական հերոսակա-նության սոցիալական աղբյուրը, նպաստում են բանվորներին ե գյուղացիներին տնտեսական ու ռազմա-քաղաքական կապի-միության ամրապնդմանը, եայլն եայլն:

«Գյուղացիական տնտեսությունը չպետք ե հին ձևով շարունակվի. յեթե մենք կարողացանք պատերազմների առաջին շրջանից դուրս գալ,—պատերազմների յերկրորդ շրջանից հեշտությամբ դուրս գալ չենք կարող: Այդ պատճառով հարկավոր ե այդ կողմի վրա դարձնել հատուկ ուշադրություն» (վ. ի. Լենին):

3) ԽՍՀ Միության ժողովրդական տնտեսության մեջ կապիտալիստական տարրերի դեմ արշավի հետագա ծավալումը նպաստում ե մեր թիկունքի ամրացմանը՝ հնարավոր պատերազմի դեպքում, նվազեցնում ե հակախորհրդային

յելույթների վտանգը յերկրի ներսում, ջլատում—վոչնչացնում և կապիտալիստական տարրերի հնարավոր հակահեղափոխական գործնելությունը, սոցիալապես ու քաղաքականապես նրանց մեկուսացնում և գյուղացիության հիմնական մասսաներից և դրանով հենց վերացնում և արտաքին ու ներքին հակահեղափոխության միանալու հնարավորությունը, վերականգնում և հակահեղափոխության արմատները, վոչնչացնում և նրա աղունքները:

Այդ պատճառով ահա, ի միջի այլոց, կուսակցության աջ տարրերի ոպորտունիստական ձգտումները՝ վերաքննելու ԽՍՀ Միության ինդուստրացման, գյուղի սոցիալիստական վերակառուցման և մեր յերկրի կապիտալիստական տարրերի դեմ այսուհետև արշավը ծավալելու վերաբերմամբ վերացրած կուրսը՝ թուլացնում են մեր Միության պաշտպանունակությունը, արգելք են հանդիսանում նրա հետագա զորացմանը, պրոլետարական դիկտատուրայի ռազմական, տեխնիկական, ու տնտեսական զորացմանը, թուլացնում են նրա դիրքերը ռազմական վտանգի հանդեպ:

Այդպիսով, մեր Միության պաշտպանունակությունն ամրապնդելու անհրաժեշտությունը հրամայողաբար պահանջում և լճուկանություն և հաստատակամություն՝ իրազործելու և իրականացնելու կուսակցության լենինյան գլխավոր կուրսը, և անհաշտ լինելու՝ ոպորտունիստական աջ տարրերի կողմից այդ կուրսը վերաքննելու ամեն տեսակ փորձերի դեմ մըղվող պայքարում:

Մեր դժվարությունների հիմնական բյուցների առաջնառանկությունը կայանում և նրա՝ ձևահասկությունը, նույն, վոր այդ դժվարությունները—

«... Կանգ-առման կամ անկման դժվարություններ չեն: Լինում են դժվարություններ տնտեսության անկման կամ նրա կանգ-առման դեպքերում, ըստ վորում,

մարդիկ աշխատում են տնտեսության կանգնառումը դարձնել ավելի պակաս ցավոտ կամ ավելի չխորացնել նրա անկումը։ Մեր դժվարությունները վո՛չ մի առնչություն չունեն այդ տեսակ դժվարությունների հետ։ Մեր դժվարությունների ընդորոշ գիծն այն է, վոր դրանք վերելի դժվարություններ են, զորացման դժվարություններ են։ Յերբ մեզանում խոսք է լինում դժվարությունների մասին, խոսքը սովորաբար վերաբերում է այն բանին, թե քանի՜ տոկոսով բարձրացնել արդյունաբերությունը, քանի՜ տոկոսով ավելացնել-ընդարձակել ցանքսերի տարածությունը, քանի՜ փութով բարձրացնել բերքատվությունը, եայլն եայլն։ Հենց այն պատճառով, վոր մեր դժվարությունները վերելքի դժվարություններ են և վո՛չ թե անկման կամ կանգնառման, ուստի, դրանք չպետք է կուսակցության համար հանդիսանան առանձնապես վտանգավոր։ Սակայն, դժվարությունները, ինչ էլ լինի, դժվարություններ են։ Յե՛վ վորովհետև դժվարությունները հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է լարել բոլոր ուժերը,—անհրաժեշտ են հաստատամտություն և տոկունություն, իսկ այդ ամեն մարդ չունի (զուցե այն պատճառով, վոր մեզանում նկատելի յե հոգնածություն և ուժասպառություն, կամ զուցե այն պատճառով, վոր մարդիկ գերադասում են՝ ապրել ավելի հանգիստ, առանց պայքարի ու հուզումների), ուստի, հենց այստեղ էլ սկսվում են տատանումներն ու յերբերումները, շրջադարձը դեպի ամենաթույլ դիմադրության գիծը, խոսակցությունները ինդուստրիայի զարգացման տեմպը թուլացնելու մասին, կուտնտեսությունների ու խորհրտնտեսությունների և առհասարակ այն ամենի մասին, ինչ անցնում է առորյա աշխատանքի սովորական ու

խաղաղ պայմաններին սահմաններինց: Սակայն, մենք
չենք կարող առաջ շարժվել՝ նախապես չհաղթահարե-
լով մեր դիմաց յեղած դժվարությունները: Իսկ այդ
դժվարությունները հաղթահարելու համար պետք է,
ամենից առաջ, հաղթահարել աջ վտանգը, պետք է,
ամենից առաջ, հաղթահարել աջ թեքումը, վոր արգելք
է հանդիսանում դժվարությունների դեմ մղվող պայ-
քարի գործին և փորձում և ջլատել մեր կուսակ-
ցության կամքը՝ դժվարությունները հաղթահարելու
պայքարում» (Ստալին.—1928 թ. հոկտեմբեր 19-ին ՄԿ
պլենումում արտասանած ճառը):

Կուսակցությունը դժվարությունները հաղթահարում և՛
ինդուստրացման, ծանր ինդուստրիայի զարգացման, գյու-
ղատնտեսության բարձրացման (սրա տեխնիկապես վերակա-
ռուցման, կոոպերացման և կոլլեկտիվացման միջոցով) իր
վարած քաղաքականության հիման վրա: Այդ պատճառով կու-
սակցության հետեյալ լուղուղները իրենց ուժի մեջ են մնում
նաև այսուհետև՝

«Ինդուստրիայի զարգացման այժմյան քեմպն անպայ-
ման պահել:

Գյուղի մասսայական կոոպերացումն յեվ սոցիալիս-
տական փոխակերպություն:

Գյուղացիության միջին խավերի հետ բանվորների յեվ
գյուղական չփավորության միություն՝ բանվոր դասա-
կարգի ղեկավար դերն ապահովելու համար:

Բանվոր դասակարգի ու գյուղի աշխատավոր մաս-
սաների նյութական յեվ կուլտուրական մակարդակի բար-
ձրացումն:» (Կենտկոմի դիմումը):

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. Обращение ЦК ВКП(б) „Ко всем членам московской организации“ „Правда“ от 19/X 1928 г.
2. На два фронта. Передовая „Правды“ от 15/IX 1928 г.
3. К новому хозяйственному году. Передовая „Правды“ от 30/IX.
4. О товароснабжении деревни Передовая „Правды“ от 2/X.
5. Промышленность перед новым хозяйственным годом. Передовая „Правды“ от 13/IX 1928 г.
6. Снабжение хлебом. Передовая „Правды“ от 21/IX 1928 г.
7. Сельхозналог и наша классовая линия в деревне. Передовая „Правды“ от 25/IX 1928 г.
8. Бухарин.—„Заметки экономиста“. „Правда“ от 30/IX 1928 г.
9. Яковлев.—К вопросу о хозяйственных задачах предстоящего года. „Правда“ № 252.
10. Крумин.—Борьба за рационализацию и задачи партии. „Правда“ от 3/XI 1928 г.
11. За генеральную линию партии. „Пропагандист“ № 23 — 24 за 1928 г. стр. 78.
12. Гринько.—Под знаком великих задач. „Правда“ от 3/XI 1928.
13. Леонтьев.—Хозяйственные задачи и проблема равновесия. „Правда“ от 4/XI 1928 г.
14. О потребностях и возможностях. Передовая „Торгово-промышленной газеты“ за 16/X 1928 г.
15. Письмо т. Фруминина в редакцию газеты „Торгово-пром. Газета“ от 21/X 1928 г.
16. Ответ редакции на письмо т. Фруминина. „Торг.-пром. газета“ от 21/X 1928 г.
17. А. И. Рыков.—Речь на ленинградском партанттиве о Ноябрь. пленуме ЦК ВКП(б). Изд. ГИЗ.
18. В. М. Молотов.—Речь на московском партанттиве о Ноябрь. пленуме ЦК ВКП(б). Изд. ГИЗ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

I. ՅԵՐԿՈՒ ՖՐՈՆՏԻ ՎՐԱ

1. ԼԵՆԻՆԸ ԹԵՔՈՒՄՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ	5
Մեր վո՞ր քննամիների դեմ մղած պայքարում զորացավ, ամրապրդվեց ու կոփվեց բոլլեշվիզմը	6
Դժվարություններ հեղափոխական շարժման մեջ յեվ թեփումները	9
Պայքար յերկու Ֆրոնտի վրա յեվ հաճավոդականությունը	12
2. ՏԱՏԱՆՈՒՄՆԵՐԻ ԱՐՄԱՏՆԵՐԻ ՀԻՄՔԸ ՄԱՆՐ - ԲՈՒԻԹՈՒԱԿԱՆ ՏԱՐԵՐՔՆ Ե	16
Լենինը կապիտալիզմի վերականգման հնարավորու- թյան մասին	17
«Ով—ու՞մ?»	20
Պրոլետարիատի դիկտատուրան յեվ բանվոր դասա- կարգի ու գյուղացիության միությունը	21
Ինչպիսի միություն ենք մենք պաշտպանում	23
Տառանման ուժը	26
Զիջումների թեորիան	27
Յերկու Ֆրոնտ	29
3. ԻՆԶՈՒ ՊԵՏՔ Ե ԱՅԺՄ ՍՐՎԻ ԱԶ ՎՏԱՆԳԻՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ՀԱՐԹԸ	32
Կոմիսեերնի VI կոնգրեսը բանվորական շարժման հեռանկարների յեվ աջ վճանգի մասին	32

	Եջ
Դասակարգերի փոխհարաբերությունը	41
Բանվոր դասակարգը	42
Գյուղացիությունը	44
Կապիտալիստական տարրերը	47
Քաղաքային մանր բուրժուազիան	49
Նախկին կապիտալիստները յեվ մասնագետները	49
Բյուրուկրասիզմ	50
ՎՊոր բեհումն ե ավելի վսանգավոր	52
Տնտեսական դժվարությունները յեվ աջ վսանգը	54
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	55
II. ԳԼԽԱՎՈՐ ԳԻԾԸ	56
Ծանր յեվ բեքեվ արդյունաբերությունը	58
Գյուղատնտեսությունը	61
Դժվարությունների հաղթահարումը յեվ դասակարգային պայքարը	68
Հառավորականություն	71
Կուսակցության գլխավոր գիծը յեվ ԽՍՀՄ պատկանունակությունը	72
Մեր դժվարությունների առանձնահատկությունը	74
ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ	77

ԽՈՋՄ ԺՈՂՈՎՈՐԳՆԵՐԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿՈՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ

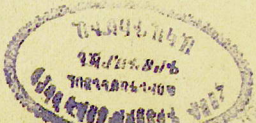
ՊԱՇԵՍՏՈՒՄ ԿԱՆ ՆԱՅԵՎ ՇԵՏԵՎՅԱԼ ԳՐՔԵՐԸ

Աղգային հարց,—ՍՏԱԼԻՆ	1 ր.	60 Կ.
Գյուղացիական հարց,—ՍՏԱԼԻՆ		50 »
Սոցիալիզմի ուղին,—Ն. ԲՈՒԽԱՐԻՆ	1 ր.	25 »
Լենինի պատգամները ժող. լուս. մասին		20 »
Լենինի պատգամները յերիտասարդության		15 »
Համ.Կոմիտեի(ը) պատմությունը,—ՎՈՂՈՍԵՎԻՉ	1 ր.	50 »
Բոլշևիկների կուսակցությունը 1917 թվին,—ՅԱՐՈՍԼԱՎՍԿԻՅ		85 »
Հոկտեմբեր		10 »
Ռազմի սրբեր		15 »
Ինչ ովեց Հոկտեմբերը բանվորներին		20 »
1905 թ. մեր 1-ին բանվ.-գյուղ. հեղափոխութ.,—ՖԼԵՐՈՎՍԿԻՅ		70 »
Պայքարի և շինարարության տասը տարի,—ՆՈՎԱԿՈՎՍԿԻՅ		70 »
Ինչպես աշխուժացնել գյուղիտրհուրդները		30 »
Պատերազմ չենք ուղում, բայց պիտադրելու պատրաստ ենք		20 »
Ինչով և ումեղ Կոմիտե բանակը		15 »
Պատմական մատերիալիզմի ալբուրենը		80 »
Բազարական բառարան (656 էջ)	2 ր.	—
Ողտոյիցիոն հասանքները Համ.Կ(ը) ներսում		20 »
Համ.Կ(ը) XV համագումարի վերադառնալը և ժամանակակից գեղարվեստական դրականությունը,—ԼԱՉՅԱՆ		25 »
Բաղդրադիտության դասագիրք կոմյերիտական. համար պր. I		40 »
» » » » » II		50 »
» » » » » III		45 »
Առածու և աստվածապաշտության մասին (զանազան հավատ- ների ծագումը), նկարազարդ		30 »

ՏՊԱԳՐՎՈՒՄ ԵՆ

- ԼԵՆԻՆ.—Հոդվածներ 1914—18 թ. թ. պատերազմի մասին (15 մամուլ)
 » «Մի քայլ առաջ, յերկու քայլ յետ» (17 մամուլ)
 » «Ինչ անել» (15 մամուլ)

Պահանջեցե՛ք մեր լրիվ ԳՐԱՑՈՒՑԱԿԸ,
 վոր ուղարկվուն է ձրի

գԱԱ Հիմնարար գիտ. գրադ.

FL0045325

23 400.

[274]

A ^{II}
8457

Агитпроп МК ВКП (б)
**Борьба с правой опасностью
и примиренчеством**

На армянском языке

Центральное издательство народов СССР Москва, Никольская 10.